

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

53 ncü Birleşim

18 . 3 . 1971 Perşembe

İçindekiler

	<i>Sayfa</i>		<i>Sayfa</i>
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	390	Anadolunun kalkınması konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/19)	391:392
2. — GELEN KÂĞITLAR	390		
3. — YOKLAMA	390	5 — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	392
4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	391	1. — Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/275; Cumhuriyet Senatosu 1/1173) (S. Sayısı : 1522)	392:411
1. — Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu Başkanlık Divanının teşkil olunduğuna dair Komisyon Başkanlığı tezeresi.	391	6 — SORULAR VE CEVAPLAR	411
2. — Ticari İşletme rehni hakkındaki kanun teklifinin; havale edildiği komisyonlardan beşer üyenin iştiraki ile kurulacak bir geçici komisyonda görüşülmesine dair Malî ve İktisadi ve İşler Komisyonu Başkanlığı önergesi.	391	B. - YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI	411
3. — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 231 sayılı Kanuna 1 madde eklenmesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plân Komisyonu raporu (Millet Meclisi 2/421; Cumhuriyet Senatosu 2/309) (S. Sayısı : 1529)	391,413:414	1. — Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Hilmi Soydan'ın, Göksun İlcesi orman havalisinde yaşayan köylülerin ormandan elde ettikleri odunların satışına dair yazılı soru önergesi ve Orman Bakanı Hüseyin Özalp'ın cevabı	411:412
4. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve arkadaşlarının, Doğu -			

1. - GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlık Divanının teşkil edildiğine dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Demokratik Parti Grubu Başkanlığının Cumhuriyet Senatosundaki üyelerinin adlarını bildiren tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve arkadaşlarının, Doğu - Anadolu'nun kalkınması konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi üzerindeki görüşmeler, geçen birleşimde konuşması yarıda kalan Adalet Partisi Grubu Başkanının toplantıda bulunmaması sebebiyle gelecek birleşime bırakıldı .

5 . 1 . 1961 tarihli ve 2331 sayılı Kanuna 1 madde eklenmesine dair kanun teklifi görüşüldü ve gelecek birleşimde açık oya sunulacağı bildirildi.

Gündemin durumu nazara alınarak, Genel Kurulun Çarşamba günleri de toplanmasına dair evvelce alınan kararın kaldırılmasını isteyen Eskişehir Üyesi Ömer Ucuza'nın önergesi okundu ve kabul olundu.

Gündemde bugün görüşülmesi mümkün iş kalmadığından 18 Mart 1971 Perşembe günü saat 15,00 te toplanmak üzere Birleşime saat 15,45 te son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Macit Zeren

Kâtip
Kastamonu
Mehmet Çamlıca

Kâtip
Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Âdil Ünlü

SORULAR

Yazılı sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sami Turan'ın, Bünyan ilçesinin Kültür Sevenler Derneğine dair, yazılı soru önergesi Başkanlığa gönderilmiştir. (7/752)

2. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, son üniversite olaylarına dair, yazılı soru önergesi İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (7/753)

2. - GELEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — Ticari İşletme rehni hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni

(Millet Meclisi 2/17; Cumhuriyet Senatosu 2/311) (Malî ve İktisadi İşler ve Anayasa ve Adalet komisyonlarına) (Müddet : 30 ar gün)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Macit Zeren.

KÂTİPLER : Mehmet Çamlıca (Kastamonu), Âdil Ünlü (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır, efendim. (Yoklama yapıldı).

BAŞKAN — Ekseriyetimiz vardır, müzakerelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu Başkanlık Divanının teşkil olunduğuna dair Komisyon Başkanlığı tezkeresi*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Yüksek Başkanlığına

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonu Başkanlık Divanı seçimine (33) üye katılmış ve aşağıda isimleri yazılı üyeler seçmişlerdir.

Arz olunur.

T. B. M. M.

Kamu İkt. Teş. Karma Komisyonu

Başkanı

Afyon Karahisar

Rıza Çerçel

Başkan : Rıza Çerçel, Afyon K. Milletvekili

Başkan V. : Ahmet Demir Yüce Cumhuriyet Senatosu Zonguldak Üyesi

Sözcü : Ahmet Karayığıt, Cumhuriyet Senatosu Afyon K. Üyesi

Kâtip : Nurettin Özdemir, Gümüşane Milletvekili,

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulmuştur.

2. — *Ticari işletme rehni hakkındaki kanun teklifinin, havale edildiği komisyonlardan beşer üyenin iştiraki ile kurulacak bir geçici komisyonda görüşülmesine dair Mali ve İktisadi İşler Komisyonu Başkanlığı önergesi.*

BAŞKAN — Bir tezkere daha var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Ticari İşletme Rehni hakkında kanun teklifi, ilgisi sebebiyle Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler Komisyonu ile Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonlarında görüşülmek üzere havalesi yapılmıştır. Mezkûr kanun teklifinin bu iki komisyondan seçilecek beşer sayın üyeden kurulacak geçici bir komisyonda görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Mehmet Güler

Mali ve İktisadi İşler

Komisyonu Başkanı

BAŞKAN — Teklifi okuttum. Geçici bir komisyon kurulup kurulmaması hususunu oylarınıza sunacağım. Geçici komisyonun teklif

veçhile kurulmasını kabul buyuranlar... Kabul Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gereği hazırlandıktan sonra komisyon kurulacaktır.

3. — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 231 sayılı Kanuna 1 madde eklenmesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plân Komisyonu raporu (Millet Meclisi 2/421; Cumhuriyet Senatosu 2/309) (S. Sayısı: 1529) (1)

BAŞKAN — Rapor üzerinde görüşmeler tamamlanarak kabul edilen teklifin açık oylaması kutular dolastırılmak suretiyle yapılacaktır. Kutular dolastırılınsın.

4. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve arkadaşlarının, Doğu - Anadolu'nun kalkınması konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesi (8/19)*

BAŞKAN — Görüşmelere devam ediyoruz.

Söz aleyhinde konuşmakta olan ve bu celse de sözüne devam edecek olan Sayın Nusret Tuna'da.

Buyurun efendim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, Sayın Sırrı Atalay ve arkadaşları tarafından talebedilen genel görüşme dolayısıyla aleyhte söz almış ve sözümün bir kısmını evvelki celselerde ifade etmişim .

Şimdi bizde bu genel görüşme de murakabe yollarından birisidir. Ve içtüzüğümüz de açıkça hükümetin denetlenmesi namı altında bu fasıllara temas edilmiştir. Bu itibarla istifa etmiş ve idame tasarruflarıyla meğgul bir hükümetin bulunduğu sırada Hükümetin denetlenmesiyle ilgili genel görüşmenin konuşulup konuşulmıyacağı mevzuunda arkadaşların fikirlerinin muhtelif olduğunu görüyorum. Fakat Sayın Başkanımız bu mevzuun konuşulmasının mümkün olduğu kanaatinde ki, bana söz vermiştir. Bu itibarla şunu arz edeceğim.

(1) 1529 S. Sayılı teklifin görüşülmesi 16 . 3 . 1971 tarihli 52 nci Birleşim tutanağınadadır.

Muhterem arkadaşlar, bu mevzuda daha evvel verilmiş bir Senato Araştırması vardır. Yüksek malûmları olduğu vechile araştırmalar her partiden kuvvetleri oranında şahıslardan müteşkil bir heyet kurulur, bu heyet araştırılacak mevzuu arizamik tetkik eder. Bu tetkikatın sonunda bir rapor hazırlar, bu rapor üzerinde Senatóda genel görüşme yapılır.

Şimdi şunu demek istiyorum. Gündemin sonlarında Sayın Sırrı Atalay tarafından verilmiş Doğu kalkınması ile ilgili bir Senato Araştırması talebi vardır. Aynı mevzuda bu kere, genel görüşme istenmektedir. Senato Araştırması netice itibariyle genel görüşmeye müncer olacağı için, bu talebin kabule şayan bir talebolduğu kanaatini taşıyoruz.

Mevzuu tetkik edilir, hakikaten Doğu ihmal edilmiş midir, edilmemiş midir, bu bir raporla huzurunuzda gelir, o zaman bütün arkadaşlarımız

fikirlerini, her gruptan teşkil edilen heyetlerin hazırladığı rapor üzerinde, dermeyan eder, bu suretle genel görüşme bilerek daha iyi neticeye doğru gideceği kanaatindeyiz. Bu itibarla sözün fazlasından tevekkil ederek, bu mevzuda verilmiş bir Meclis Araştırması talebi olması dolayısıyla, bugün yapılması istenilen genel görüşmeye taraftar olmadığımızı, aleyhinde oy kullanacağımızı saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Efendim önerenin lehinde, aleyhinde görüşüldü. Şimdi oylarınıza sunmak suretiyle neticeyi tâyin edeceğiz.

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve arkadaşlarının Doğu - Anadolu'nun kalkınması konusunda bir genel görüşme açılmasına dair önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir, efendim.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

3. — *Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/275; Cumhuriyet Senatosu 1/1173) (S. Sayısı: 1522) (1)*

BAŞKAN — Geçici Komisyon Başkanı Yiğit Köker'in bir teklifi var, herşeye takdimen görüşülme isteğidir, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Gündemin birinci görüşmesi yapılacak işler kısmında bulunan, «Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkındaki kanun tasarısının» önemine ve mahiyetine binaen, gündemdeki diğer işlere takdimen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Geçici Komisyon Başkanı
Ankara
Yiğit Köker

BAŞKAN — Şimdi her şeye takdimen görüşülme isteğini oylarınıza sunuyorum. Kabul buyuranlar... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi karar gereğince, bazı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul edilen metni ve Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından beşer üye alınmak suretiyle kurulan geçici Komisyon raporu üzerinde görüşeceğiz.

Ancak Komisyon Sözcüsü veya Başkanı buradalar mı efendim?.. Hükümeti temsilen, Hükümet temsilcisi var. Komisyon da var, o halde Komisyon ve Hükümet yerlerini alsınlar.

Raporun okunup okunmaması hususunu oylarınıza sunacağım. Raporun okunmasını kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir. Tasarının tümü üzerinde evvelce söz isteyenler Sayın Sırrı Atalay ve Sayın Mehmet Hazer'dir. Sayın Hüseyin Atmaca ve Sayın Fikret Gündoğan'da söz talebinde bulundular. Kaydedeyim efendim, Sayın Atalay, buyurun.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılmasıyla ilgili yasa tasarısı yüksek huzurunuzda gelmiş bulunmaktadır.

(1) 1522 S. Sayılı basıma göre tasarığın sonundadır.

Prensip itibariyle ilk nazarda tasvibi gereken bir tasarıyla karşı karşıyayız. Fakat, üzerinde çok şeyler söylenmesi gerekli bir tasarıdır, bu. Evvelâ meselenin prensibolarak bir çözüme bağlanması gerekir. Kamu İktisadi Teşebbüslerinin büyük bir kısmının henüz teşkilât kanunları, kuruluş kanunları dahi çıkarılmış değildir. Hükümet tasarısında bunların, gerekli yasalarının en kısa bir zamanda Meclislere sevki salık verilmektedir. Hükümet gerekçesi bir yıllık bir tarihi taşır. Buna rağmen henüz böyle bir toplu çözüm şekli, salık verilen husus getirilmemiştir ve bunlar üzerinde durulmamıştır. Önemli konu olan bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin veya teşebbüslerinin sermayeleri artırılırken, bu sermayelerin asıl Kamu İktisadi Teşebbüsleriyle ilgili olan yasadaki kârlılık ve verimlilik prensibine uygun olup olmadığı da tesbiti gereken bir husustur. Devletin İktisadi teşebbüslerle ilgili organlarının bir elden idaresi ve İktisadi Devlet Teşebbüslerinin masraftan uzak, gerçekten kârlılık ve verimlilik şekline gelmesi gereklidir. Bunlar hepsi dağılık hususlardır ve göreceğiz ki, bu sermaye artışları İktisadi Devlet Teşebbüslerinde yatırımlara veya hut yatırımların süratle asıl kaynağa dönmesini temin edecek yaratıcı güç olarak kaynak teşkiline yararıyacaktır, sermayenin büyük bir kısmı cari harcamalara gidecektir. Bin bir emekli memleketin çeşitli kaynaklarından alınarak verilecek bu sermaye artışları verim artışı, kârlılık görüşü ve yeni yatırımları dengeli ve süratli bir şekilde temin edecek bir nitelikte olmayacaktır. Bu görüş içerisinde insanın bir yönden, yazık olacaktır bu sermaye artışına, diyeceği gelir ama, aslında ise İktisadi Devlet Teşekküllerinin büyük bir kısmının sıkıntı içinde olduğu görülür. Ama, bu sıkıntı yatırımı ve kalkınmayı sağlayacağı bir açı içerisinde, realist bir görüşle olmayacağı da bilinmektedir. Size bir örneğini vereyim. Ben, şahsen bu tasarı içerisinde en önemli olarak yer almasını arzu ettiğim Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunun sermayesinin artmasını arzu ederim ama, bir yandan da bu kurumun yıllardan beri idaresindeki asıl meseleye döndüğümüz zaman memleketin imkânlarının gerçekten de heder olduğunu görürsünüz. Süt Endüstrisi Kurumu kurulurken bu teşebbüsün yasa teklifini hazırlayan-

lardan biriyim; böyle bir kuruluşun meydana gelmesi için büyük çaba sarf etmiştik. Maksadımız o zaman şu idi. Hayvancılığın kalkınması ve ıslahı için geliri ve kaderi hayvancılığa bağlı geniş halk kütlelerinin bir gelir garantisine sahip olabilmeleri için sütçülüğün ve hayvancılığın, bu ürünlerin garanti altına alınması idi. Ümit ediyorduk ki, kooperatifçilik yollarıyla küçük işletmeler kurulacak. Gördük ki bâzı fabrikalar kurulu, ki bu fabrikaları istiyorduk ama, bu nitelikte değildir. Meselâ, Kars'taki Fabrikanın başına bir mandıracının oğlu getirildi; orada uzun yıllar fabrikanın asıl gayesini yani köylünün kalkınmasını ve süt verimini değerlendirecek sistemleri meydana getirmek isterken, bütün gayretleri böylelikle kösteklemiş olduk. 40 - 50 milyon lira yatırım yapılan bir fabrikada öngörülen yıllık yüz bin ton süt yerine günlük yüz tonun üstünde süt işleminin karşısında, milletin böylece 40 - 50 milyon lirası arzu edilen istikamette değerlendirilmemiştir.

DD na da bakarsanız, aşağı yukarı gerçekten sermaye yönünden büyük darlık içerisinde, Etibank aynı durumdadır; PTT işletmesi aynı mahiyettedir. Fakat, demin de söylediğim sözleri şimdi özetleyip sözlerime son vereceğim. Önemli konu, bu sermayelerin asıl kaynağa süratle intikalini temin edecek yatırımları meydana getirecek kârlılık ve verimlilik prensiplerinde kaynak olacak bir nitelikte ise sermaye artışı faydalı ve yararlı olacaktır. Ama, bu görüşün içerisinde olmadığı müddetçe sermaye artışı, pek de milletin fedakârlığı ile aynı ölçüde hayırhah bir görüş içerisinde istenmesi mümkün olmayacaktır. Ama, bütün bunlara rağmen sermaye artışı lehinde oy kullanacağımı ifade etmek isterim. Ümid ederiz ki, bundan sonra Kamu İktisadi Teşebbüslerinin sermaye artışı yatırımlara yönelir ve hızlı bir yatırım dönemine girer ve bu yatırımlar ülkenin kalkınmasını sağlayacak bir istikamette gelişir. Bu ümit içerisinde tasarıya müspet oy kullanacağımı ifade etmek isterim. Bu bakımdan herhangi bir değişiklik önermesini de vermek ihtiyacını hissetmiyorum. Sanırım ki, gelecek yıllarda da böyle bir olumlu oy kullandığımız için, bir üzüntüyü viedanlarımızda duymayız. Şüphesiz ki bu hususta önemli olan konu icranın bu yola yö-

nelmesi, yasama organının da gerekli murakabeyi dikkatle yapmasına bağlıdır, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Fikret Gündoğan, grup adına ise Mehmet Hazer'den önce söz vereceğim. Grup adına mı Sayın Gündoğan?

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Konuşsun arkadaş, ondan sonra.

BAŞKAN — Sayın Hazer, buyurun.

Efendim, bir hususu yine Genel Kurulun itilâna sunmak isterim. Sayın Maliye Bakanının bir önergesini okutuyorum. «Senato gündeminde bakanlığım ile ilgili konuların görüşülmesi sırasında Müsteşar Muavini Hakkı Özkazanç yetkili kılınmıştır, arz ederim.»

Maliye Bakanı
Mesut Erez»

Sayın Özkazanç, buradaldır. Buyurun efendim.

MEHMET HAZER (Kars) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; bu konuda söylenecek çok şey var. Fakat bendeniz yalnız bir önemli noktaya işaret etmekle yetineceğim. O da, bu İktisadi Devlet Teşekküllerinin reorganizasyonu için yıllardan beri bir çalışma vardır. Komisyonlar kurulmuştur, fakat, maalesef, bugüne kadar bu çalışmalardan olumlu bir sonuç alınmamıştır. Kendisi ıslaha muhtaç bir teşekkülün sermayesini artırmak, verimi artırmak mânasına gelmiyeceğine göre bu ıslahat hakkında bilgi istihdam ediyorum ve bu çalışmaların biran evvel müspet bir sonuca bağlanmasını, çok uzun süren bu işin biraz eksik de olsa bitirilmesinin lüzumlu olduğuna inanıyorum. Bu noktayı arz etmekle yetineceğim. Bu müesseselerin sermayelerinin artırılması lehindeyim. Yalnız, bir kısım sermaye artışları borçların mahsubu gibi birtakım rakamlardan ibaret. Yani, fiili ve hakiki sermaye artırımından ziyade, birtakım hesaba taallük eden muameleler halinde görülmektedir. Asıl, bu müesseselerin sermayelerini gerçekten artırmak ve gerçekten bunları kuruluş maksatlarına, 440 sayılı Kanunun koyduğu esaslara göre çalıştırmak için de bu kanunun eksik de olsa biran evvel yürürlüğe girmesinde fayda vardır, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, C. H. P. Grubu adına.

C. H. P. GRUPU ADINA FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hiç kimsenin saklamaya mecali olmayan bir siyasi ortamda saklaya, saklaya bu hale getirdiğimiz Kamu İktisadi Teşebbüslerinin hazin manzarasını ve bir ucundan sermaye artırımını yoluyla arka çıkmayı hakikaten hüznün verici bulmamak elde değil. Eğer, kanımız o ki, Türkiye'de herkes, özellikle iktidarlar kendilerine mevdu görevleri, ki bu benzetme kabilsen, her gün bir kuyudan bir kova su çekmek ama muntazaman çekmek anlamına gelen görevdir, yapmış olsalardı Türkiye'nin iktisadiyatında büyük rolü oynayan Kamu İktisadi Teşebbüsleri bugünkü feci duruma düşmemiş olsaydı, büyük bir iç rahathğiyle ifade edelim ki, kanımızca bugünkü siyasi bunalım gelip çatmazdı. Türkiye'de, bazıların sandığı gibi, siyasi bunalımların bunalım oluşları köklerinde ve temellerinde yatan sebeplerin mevcudolmayan bunalımlar gibi gözükmeleleri hatalı bir görüştür. Türkiye'de siyasi bunalımın kökünde, temelinde yatan ekonomik nedenler ve bu nedenlerin başında gelen bir husus, işte bu sermayeleri yüz milyara yaklaşmış bir potansiyelin çok kötü kullanılmasından ileri gelmektedir. Hiç kimsenin bunda şeki ve şüphesi olmasın. Şayet Türkiye iktisadiyatında nominal sermaye değerleri bugünkü rayice göre yüz milyar lirayı bulmuş olan Kamu İktisadi Teşebbüsleri iyi idare edilmiş olsaydı, gittikçe ağırlaşan finansman açıkları veren müesseseler olmak, finansman açığına sebeb olan müesseseler olmak durumunda bulunmasaydı, Türkiye'deki bunalım, siyasi bunalım bu kadar sert ve derin olmazdı. Ama, bunu A. P. iktidarına anlatmak mümkün olmamıştır.

HAMDİ ÖZER (Malatya) — Konuşma sermayeniz bitti artık.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Doğru, çünkü siz gittiniz ama, sizin memlekette...

HAMDİ ÖZER (Malatya) — Siz geleceksiniz.

BAŞKAN — Sayın Özer, bir hakkınız yok konuşan hatibe müdahale etmeye ve görüyorsunuz ki, fayda da sağlamıyor müdahaleniz. Rica ederim. Buyurun Sayın Gündoğan.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Gittiğiniz zaman bıraktığınız tortuyu kaldırmaya

biz, her halde Parlâmento üyeleri ve parti olarak memur edilirse şaşmam. Çünkü sizin daima tortularınızı kaldırmak bir başkasına dü-şüyor; bir garip, tarihi tecelli öyle oluyor.

Şimdi, neden dolayı A. P. iktidarına bunu anlatamamışızdır? Çünkü A. P. iktidarının ekonomi politikası namıyla uygulamaya çalıştığı kaos hercümerci içinde dişe dokunur ve hemen hemen her an takibettikleri bir yanlış tutumun sonucu teşekküller bu hale gelmişlerdir.

Kısaca demek lâzımgelirse, A. P. iktidarı Türkiye kalkınmasını Türkiye merkantil burjuvası sınıfı...

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, konumuz bir kanun tasarısı üzerindedir. Sadet bu A. P. nin politikasını incelemiyoruz. Lütfen sadet üzerinde görüşün. Görüyorsunuz ki, bu tarz konuşmalar bize sükûn da vermiyor, sükûnet de vermiyor.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Anladım, Kamu İktisadi Teşebbüslerinin sermayeleri milyarlarca lira yükseltilecek...

BAŞKAN — Evet, buna lüzum var mı yok mu? Neden lüzum var, neden lüzum yok, bunu anlatacağız.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Bu bitmez bir kavganın, bitmez bir hikâyenin başlangıcındayız. A. P. türünden iktidarlar mevcudoldukça, bu Kamu İktisadi Teşebbüslerinin sermayelerinin artırma istekleri devam edecektir. Onun türünden olmıyan, onun zihniyetinde olmıyan iktidarlar elinde ise bu Kamu İktisadi Devlet Teşebbüsleri kendi kendilerine kaynak yaratacaklar, sermayelerini artırmak için Devlet bütçesine müracaata ihtiyaç görmeyecekler, ihtiyaç göstermeyeceklerdir. Bu tam anlamı ile siyasal iktidarın tercihi ile o kadar alâkahlıdır ki, bunu söylemeden bu kanunu eleştirmek hiçbir babayığidin gücü içinde değildir.

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, bu konuların sadet ile ilgisi yok. Şu kanunu neden benimseyorsunuz, neden benimsemiyorsunuz? Görüşeceğimiz husus bu. A. P. nin iktidarını kabul ediyor musunuz, etmiyor musunuz hususunu görüşmüyoruz. Görüştüğümüz husus tamamen ayrı. Spesifik bir husus, bir kanun teklifi var ortada, bunun üzerinde görüşüyoruz.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — E... Bay Sayın Başkan doğrusu şaşılacak şey.

BAŞKAN — Bunun şaşılacak bir tarafı yok, efendim.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Anlayışınıza hayran olmamak elde değil. Kamu İktisadi Teşebbüsleri Türkiye'de 100 000 000 000 nominal sermayeli kocaman bir teşekkül. Bu Devletin elinde bir teşekkül. Bunlar siyasi iktidarın elinde, onların siyaseti ile bunlar idare ediliyor. Günün birinde sermaye ihtiyacı ile bize geliyorlar ve biz de buradan para vermek için kanun çıkaracağız ama, bu arada Kamu İktisadi Teşebbüsleri, ismi üzerinde, Devlet teşebbüslerinin idarecilerinin hatalarını ve sevaplarını görmeyeceğiz. Öyle mi Sayın Başkanım?

BAŞKAN — Efendim, burada A. P. nin tüm tutumunu yargılamıyoruz.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Tabii onu yargılıyoruz. Bu kadar bütçe açığı var...

BAŞKAN — İtimat oyu da vermiyoruz.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — A.. tabii.

BAŞKAN — Bugün görüştüğümüz husus bir kanun teklifidir. Bunu benimsiyorsunuz veya benimsemiyorsunuz. Neden benimsiyorsunuz veya neden benimsemiyorsunuz? Görüşülecek husus bu. Benim zatiâlinize ikazımın sebebi, zamanı tasarruf etmek ve bir de arkadaşlar arasında karşılıklı saygı ve mehabeti sağlamak ve korumaktır. Bu endişe ile zatiâlinize ikazda bulundum. Lütfediniz siz de yardım ediniz.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Öyle anlaşılıyor ki, 12 Marttan bu yana cereyan eden siyasi olaylar sizi güya bir tedbire sevk ediyor. C tedbir şu ki «olan olmuş bitmiş, her şey düzelmiş, şimdi artık siyasi iktidardan bahse dahi lüzum yok, Türkiye'de yalnız mücerret kanunlar vardır. Bu mücerret kanunlar üzerinde söz edilecektir. Mücerret kanunlar üzerinde söz edecekmeniz ediniz.» E... Vallahi böylesine bir anlayışa pek demek lâzım.

BAŞKAN — Tüzüğün icabı bu Sayın Gündoğan, beni Başkanvekilliğine seçtiniz. Elime de tatbik ediniz diye bir Tüzük verdiniz. Ya benden vazgeçtiniz, ya Tüzükten vazgeçtiniz. Benden vazgeçmeniz mümkün ama Tüzükten nasıl vazgeçeceksiniz?

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkanım boşuna zorluyorsunuz...

BAŞKAN — Efendim, sadede geliniz de diğer arkadaşlarımız da görüşme fırsatı bulsunlar.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan, kendi kendinizi zorluyorsunuz. Yaptığınızdan kendiniz dahi razı değilsiniz. İktisadi Devlet Teşebbüslerine ait bir sermaye artırmayı kanununda siyasal iktidarın sorumluluğunu ortaya koyarken...

BAŞKAN — Sayın Gündoğan, sadede gelmezseniz sözünüzü kesmek zorunda kalırım.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Kesemezsiniz.

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosunun zamanını tasarruf etmek için ve münakaşalardan sakınmak için Tüzüğün bana verdiği yetkiye dayanarak sözünüzü keseceğim. Lütfediniz, görüşecekseniz kanun üzerinde görüşünüz.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan, bunu yapamazsınız ya, şu kadarını size söyleyelim ki...

BAŞKAN — Yaparım efendim. Tüzüğü size okurum, ben yapmam. Ben böyle bir şey yapmam haddim değil...

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Beni alâkadar etmez.

BAŞKAN — Ama tüzüğü tatbik ederim.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan istirham ediyorum, mâkul olunuz benim konuşacağım sözlerle sizin alâkanız yok. Siz A. P. nin taraftarı; lehtarı veya aleyhtarı değilsiniz, onu müdafaa etmiyeceksiniz. A. P. gelmiştir, geçmiştir yahut geçecektir, o beni alâkadar etmez; ben Parlâmento üyesiyim. Burada...

BAŞKAN — Şimdi bakınız 62 nci maddeyi okuyayım...

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan bana niye okuyacaksınız? 7 soneden beri...

BAŞKAN — Tüzüğe riayet etmeye mecburuz. Tüzüğe aykırı hareket edemeyiz. Tüzüğü bileceğiz, ona göre hareket edeceğiz. Gelişi güzel hareket edemeyiz.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ama ismini söyleme.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Allah Allah.

SIRRI ATALAY (Kars) — Tabî görülebilir, bu bir sermaye artırım kanunudur,

MEHMET HAZER (Kars) — Konuşmanızı bitirin, sonra görüşürsünüz.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Canım nedir efendim? Ne istiyorsunuz?

BAŞKAN — «Genel Kurulda söz kesmek, şahsiyatla uğraşmak ve düzeni bozacak göstelerinde bulunmak yasaktır.

Söz söyleyen üyenin sözü, bu Tüzüğe uyması ve sadede gelmesi için, ancak Başkan tarafından kesilebilir.»

Ben bu yetkiyi Tüzüğün 62 nci maddesine göre kullanacağım.

«Bir üye, iki defa sadede davet edildiği halde yine sadet dışı söz söylemeye devam ederse aynı birleşimde o konu hakkında konuşmaktan men edilmesi Başkan tarafından Genel Kurula teklif olunur. Genel Kurul, görüşmesiz işari oyla kararını verir.»

Sayın Gündoğan, ben kendiliğimden ahkâm icad etmiyorum. Bana tatbik üzere verdiğiniz talimat, elimdeki Tüzük bu. Bunu hâ tırlatıyorum, başka bir şey değil zatiâlinizden istediğim. Bendeniz iki defa...

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan okuduğunuz...

BAŞKAN — Zatiâlinize müteaddit defalar sadede gelmenizi rica ettim, buyurunuz.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan, benimle münakaşa ediyorsunuz. Öyle ise bana hak veriyorsunuz. Okuduğunuz maddeyi dinledim. Benim sözümün kesilmesini icabettiren bir hususun içinde olmadığını anladım. Eğer şahsiyatla uğraşmak, bir iktidarı...

BAŞKAN — Dinlemediniz galiba, efendim.
EKREM ÖZDEN (İstanbul) — İsmi söyleme.

FİKRET GÜNDOĞAN (Devamla) — Sayın Başkan, peki ismini söylemiyorum. Bu teşekkülleri kullanan iktidar, öylesine bir kullanma içinde bulunmuştur ki, bugün huzurunuzda milyarlarca lirayı Devlet kesesinden bu teşekküllere aktarmak zorunluğu karşısında kalmışsınızdır. İktidarlar bu teşekkülleri öylesine babalarının çiftlikleri gibi kullanmışlardır ki, daima zarar etmişler ve mütemadiyen zarar edeceklerdir. Oysa 1965 ten önce çıkardığımız kanunlarla bu teşekküllerin kendi kendilerine kaynak yaratıcı bir hale gelmeleri için öngördüğümüz

ekonomik ve siyasal tedbirlerin hiçbirisi alınmamıştır. Bugünkü hazin duruma nereden geldiğinin bilinmesi gerekir. Bakınız size şunu söyleyeyim, 1964 te kurulmuş yeniden düzenleme komisyonları 3 sene müddetle çalıştıkları ve Devlet kesesine çok ağır bir maliyete mal oldukları halde, onların vücuda getirdikleri raporlar Türkiye kamu oyununa 3, 4, 5 sene müddetle verilmemiştir. Hâlâ Türkiye'de yeniden düzenleme komisyonunun Kamu İktisadi Teşebbüsleri üzerinde ne düşündüğünü bilen bir Türk vatandaşı yoktur. Bunda Kamu İktisadi Teşebbüslerinin hiç mi kusuru yoktur? Kamu İktisadi Teşebbüslerinin durumlarını inceleyen komisyon kanunla kurulmuştur. Binaenaleyh iktidarın eline verilmiş olan yeniden düzenleme raporlarının hiçbirisinden malûmatı olmayan Türk vatandaşının halini tasavvur edemez misiniz ve buna olan kuvveti söylemez misiniz? Bu nasıl olur? Size bir şey söyleyeceğim; Türkiye'de kötü politikalar yüzünden Türk deniz ticaret filosu ve onu işleten ve şimdi sermayesi artırılmak istenen Denizcilik Bankası maalesef iki başlı bir ziyana mâruz kalmıştır. Bir taraftan daima zarar etmektedir, diğer taraftan ticaret filusunun tonaj hacmi küçülmektedir. Mütemadiyen gemisi güçülen bir armatör mevkiinde kalan bir Devleti, hem de zarar eden bir Devleti yönetenlerin kusuru yoktur da kimin kusuru vardır? Binaenaleyh, ismini söylememekle beraber, bugün Türkiye'nin içinde yaşadığı bunalımın baş sebebi iktidarın kötü ekonomi politikalarıdır.

Gelelim bu kanunun olumluluk derecesine; bizzat Hükümet temsilcisinin burada olmasını isterdik. Maliye Bakanından veyahut teşebbüslerle ilgili bakanlardan malûmat almak isterdik. Bunların Hükümetle olan münasebetlerinde, takibettikleri usullerin ne olduğunu öğrenmek isterdik. Halen Türkiye'de mevcut Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Hükümetle olan münasebetlerini düzenleyen bir düzenleme aracı yoktur. Birçok Kamu İktisadi Teşebbüsünün kuruluş kanunu yoktur. Birçok Kamu İktisadi Teşebbüsünün kuruluş kanunu yanında olması gereken sermaye işlerini idameye ve idareye yeterli mevduat yoktur. Nereden bakarsanız bakınız Türkiye'de 100 000 000 000 liralık sermaye, birtakım hükmü karakuşşilerle rasgele, partizanca hiçbir ekonomik politikaya bağlı olmak-

sızın bir nevi çiftlik gibi kullanılarak bugünkü hale getirilmiştir. Yeniden düzenleme faaliyetlerine rağmen Türkiye Kamu Teşebbüsleri çok feci bir vaziyette kalmışlardır. Lütfen Türk Kamu oyunun gözü gibi saklamaya mecbur olduğu bu teşebbüslerin daha rantabl, daha rasyonel, kârlılık ve verimlilik prensiplerine uygun çalışmasını sağlayacak kuruluş kanunlarını getirmek zorunda olan iktidarlara sesleniyorum: Biran evvel ve topyekûn bütün Kamu İktisadi Teşebbüslerini ele alacak biçimde kuruluş kanunlarıyla birlikte Parlâmento huzuruna geliniz. Yeniden düzenleme komisyonunun ortaya koyduğu gerçekleri Türk kamu oyununa bildiriniz.

Kamu İktisadi Teşebbüslerinin işletme usullerini tedvin eden mevzuatla geliniz ve zinhar Türk halkından alınan vergilerle çiftlik idaresi gibi idare edilen Kamu İktisadi Teşebbüslüğü işletmeciliğinden biran evvel olsun kurtulmanın yollarını arayınız.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Millî Güven Partisi Grubu adına Sayın Pıriltı buyurunuz.

MİLLÎ GÜVEN PARTİSİ GRUPU ADINA MEHMET PIRILTI (Antalya) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; tetkik etmiş bulunduğumuz kanun tasarısı eksik bir tedbir olarak getirilmiş bulunmaktadır.

440 sayılı Kanunun öngördüğü reorganizasyon eümlesinden olarak, sermaye artışı vardır, idari reorganizasyon vardır ve teşkilâtlanma hususu derpiş edilmiştir. Maalesef bunların birisi karşınıza getirilmiş bulunuyor. Üzülerek ifade etmek lâzım ki, sermaye artışı değil, borç ödemeye mâtuf bir kanunla karşı karşıya bulunuyoruz. Ek maddeler tetkik buyurulduğu zaman görülecek ki, İktisadi Devlet Teşekküllerinin teraküm etmiş borçlarının ödenmesine mâtuf meblâğlar, âdetâ tahsis ediliyor. Artırılıyor değil de bu borçların tediyesine mâtuf meblâğlar tahsisen veriliyor demektir. Şu halde verimliliği artırıcı bir durum değil mevcut statükoyu muhafaza eden bir durumla karşı karşıya bulunuyoruz.

Ayrıca bu sermayenin tahsisinde nasıl kriterler tahsis edildi. Yahut da, sermayenin artırılışı denmiş ama, bendeniz tahsisi diyorum. Onu bilemiyoruz. Fakat bu tahsis keyfiyetinde dahi eğer bir sermaye artışı ise adaletsizlikler

vardır demektir. Zarar eden İktisadi Devlet Teşekküllerinden meselâ T. C. Devlet Demiryolları İşletmesine 8 000 000 000 lira tahsis ediliyor. Hepimiz biliyoruz ki, bu işletme hergün büyük meblâğlar ziyan etmektedir. Şu halde verimliliği artırıcı, tedbirler alıcı bir meblâğdan daha ziyade işletmenin teraküm etmiş borçlarını tediyeye mâuf bir tahsisle karşı karşıya bulunuyoruz.

Gönül isterdi ki, 440 sayılı Reorganizasyon Kanununun öngördüğü bütün tedbirlerle gelinmiş olsaydı. Teşkilât Kanunu Meclise gelmiş bulunuyor. Bu Teşkilât Kanununun Meclisteki müzakereleri tamamlanmamış olduğu için sadece sermaye artırılışı namı altında eksik bir tedbirle gelinmiş bulunuyor. İnşallah yakın bir zamanda teşkilât kanunu, idari reorganizasyonu da kapsıyan bir kanun teklifi veya tasarısı ile Yüce Senatamız karşılaşıp ve bunun, bu işletmelerin verimlilik durumunu artırıcı tedbirleri kanunlaştırmış oluruz. Şu hali ile eksiktir. Sadece mevcut statükoyu idareye mâuf bir tedbirdir. Gönül isterdi ki, bu sermayeye hakikaten tahsis edilsin, zararlılık hali ortadan kalksın ve böylelikle bu İktisadi Devlet Teşekkülleri genel bütçeye yük olmaktan kurtulmuş olsaydı. Maalesef bunun tedbiri değil, sadece mevcut zararlarını karşılamaya mâuf bir sermaye tahsisi ile karşı karşıya bulunuyoruz.

Biraz evvel arz ettiğim gibi, bu tahsis keyfiyetinde nasıl bir kriter kabul edildiği tarafımızdan bilinmiyordu ama, tahmin ediyorum borç miktarları göz önünde tutulmuş, kârlı, verimli müesseselere daha az bir meblâğ tahsis edilmiş oluyor. Meselâ Türkiye Süt Endüstrisi Kurumuna 250 milyon lira bir sermaye artışı uygun görülmüş. Arkadaşlar bu müessese hakikaten yurt sathında gelişmesi arzu edilen, verimliliği her yönden kalkınmamıza faydalı olacak olan bir müessese. İnşallah gerek 440 sayılı Kanunun, gerekse teşkilât kanunlarının gelişile bu sermaye kendisinin gücünü artırıcı bir fonksiyon icra etsin.

Türkiye Zirai Donatım Kurumu için 500 milyon lira sermaye artışı uygun görülmüş. Türkiye Zirai Donatım Kurumu bir ziraat memleketi olan yurdumuz sathında bütün teşkilâtını kurmuş, müstahsıla faydalı olan bir müessese ama görüyoruz ki, 8 milyarlık bir artış yanında

500 milyon liralık artışın çok eksik ve zayıf kaldığı gözden kaçmamaktadır.

Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesine de 1 milyar liralık bir artış uygun görülmüş. Kâğıt halen yerli istihsal maddelerimiz meyanında olmasına rağmen, ithal etme durumundan da asla kurtulamamış bulunmaktayız. Gönül ister ki, bu müesseseler biran evvel gelişsin, artık döviz harcamaktan biran evvel kurtulalım. Bütün bu mukayeseleri yapabiliriz, arkadaşlar. Fakat bir vâkıa var ki, bu da verilmesi vacibolan bir durum. Nihayet işletmelerin eksik de olsa, kusurlu da olsa çalışışının devamı bakımından bu zararların kapanması mevcut statükonun ıslahına deyin devamı bir zaruret bulunduğuna göre, bunun verilmesi de uygun olur. Ancak bu konuşmalarımızla bir temennide bulunuyoruz; biran evvel bu İktisadi Devlet Teşekküllerinin 440 sayılı Kanunla öngörülen tedbirleri biran evvel getirilsin. Bilhassa Meclisimize geldiğini haber aldığımız teşkilât kanunlarının Mecliste müzakerelerinin ikmalile biran evvel çıkarılmasını arzu etmekteyiz.

Grupumuz bu temenni ile Yüce Heyetinizi saygıyla selâmlar.

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

Sayın Atmaca, buyurun.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; üzerinde konuştuğumuz tasarı on İktisadi Devlet Teşekkülünün sermayelerinin artırılmasına dairdir. Bu tasarı gerçekten lüzumlu hattâ kanaatince geç kalmış bir tasarıdır. Özellikle Türk parasının değeri düşürüldükten sonra bu zaruret kendisini bir defa daha göstermiştir. İktisadi Devlet Teşekkülleri memleketimizin kalkınmasında büyük katkısı olan kuruluşlardır. Memleketimizin sanayi ve ticari hayatında da önsafta ve önemli hizmetler yapmaktadırlar. Memleketimizin ulaşımında önsafta hizmet eden Denizcilik Bankasının imkânlarının genişletilmesi, yeraltı servetlerimizi değerlendiren Etibankın daha etkin hizmet yapabilme imkânının sağlanması kaçınılmaz bir zarurettir. Toprak Mahsulleri Ofisi, Demir - Çelik, Selüloz sanayilerinin genişletilmesi ve diğer kuruluşların hizmet arzı bakımından yararlı olabilmesi, ancak sermayelerinin

kendilerine vereceği imkân ölçüsünde olacaktır.

Ancak, iktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayesini artırmak kâfi değildir. Aslında bu kanun sermayeyi artırmak gibi büyük bir hizmeti yapmış olmamaktadır. Kanunun üçüncü maddesi, bu teşekküllerin Devlete olan borçları bu artırıştan mahsubedilmek suretiyle bir nevi borç ödeme kanunu haline gelmiş bulunmaktadır. Bu bakımdan etkisi az olacaktır.

İktisadi Devlet Teşekküllerimizin çoğu zarar etmektedir. Bunun da başlıca nedenleri bilimsel bir işletmecilik yapılamamış veya yapılamamış olmasındandır. İkincisi, iktisadi Devlet Teşekküllerinde israf almış yürümüştür. Üçüncü bir şık, fazla insangücü çalıştırılmakta, kayırmalar dolayısıyla birtakım lüzumsuz personel kullanılmakta, lüzumsuz yatırımlar ve gelir getirmeyecek birtakım tesisler bunlara ilâve edilmek suretiyle iktisadi Devlet Teşekküllerimiz maalesef zarardan kurtulamamaktadır.

Devlet Demiryolları, Devlet Deniz Yolları gibi iktisadi Devlet Teşekküllerimizin her yıl bütçe kanunları ile zararlarını kapatmak bir gelenek haline gelmiştir. Yarı personel ile çalışabilecek durumda olan bu işletmelerimizi bir an evvel Devlet bütçesinin, millet vergisinin üzerindeki ağır yükünü kaldırmak zaruretindeyiz.

Zarara diğer bir sebep, iktisadi Devlet Teşekküllerinin genellikle ihraca yönelik olmayıp, içtüketime yönelik olarak kurulmuş olmaları ve bu yolda faaliyet göstermeleridir. İktisadi Devlet Teşekküllerinin sanayimizdeki büyük mevkii nazarı itibara alınarak ihraca yönelik hale getirilmesi ancak Türkiye'nin kalkınmasında, Türkiye'nin döviz sıkıntısında, Türkiye'nin iktisadi kurtuluşunda başlıca rolü olabilir. Aksi takdirde sadece iç tüketime yönelik bir sanayi kalkınma sağlamaz. Belki memleket içinde ticari hayatta birtakım ferahlıklar, bol mal bulma imkânı sağlar ama kalkınmamıza katkıda bulunması güç olur.

Bu teşekküllerin çoğunun teşkilât kanunlarının dahi olmaması başıbozuk, düzensiz bir idare şeklinde yürütülmesi, zarar nedenlerinden diğer birisidir. Milyarlık kuruluşların kuruluş kanunları, teşkilât kanunları, verimlilik esasına dayanan birtakım mevzuatı getirilmedikçe, ne kontrolleri doğru dürüst yapılabilir, ne de bunların zarardan kurtarılması mümkün olur. Bu-

na rağmen bu kanunun lüzumuna candan inanıyorum. Ancak, bilinen sebeplerden dolayı bugün yeni bir Hükümet kuruluşu da söz konusu olduğuna göre, yeni Hükümetin bu kanunu incelemesine imkân verilmek üzere, gelecek haftaya ertelenmesinin faydalı olacağı kanaatindeyim. Belki bu sermayelerin daha da artırılması veya bir kısmından düşülmesi, diğer iktisadi Devlet Teşekküllerinden de lüzumlu olanlarına da artırım yapılabilmesi hususunu belki yeni Hükümet teklif edecektir. Bu bakımdan bu kanun tasarısının, yeni Hükümetin de gözden geçirmesi ve kanaatinin alınmasını sağlamak amacıyla gelecekte haftaya ertelenmesini lüzumlu buluyor ve bunun için bir önerge veriyorum. Hepinizi saygı ile selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Atmaca, bu daha evvel her şeye takdimen görüşülmesi kararına bağlanmış bir konu idi; şimdi ertelenmesini teklif ediyorsunuz. Bunu Komisyona iade mânasında alıyorum, öyle telâkki edeyim mi?

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Evet efendim.

BAŞKAN — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 231 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi üzerinde 128 sayın üye oy kullanmış; 124 kabul ve 4 ret ile teklif Cumhuriyet Senatosunca kabul edilmiştir.

Şimdi söz sırası Sayın Öztürkçine'dedir, buyurun.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; bazı sayın senatör arkadaşlarımız bu iktisadi Devlet Teşekküllerinin kuruluş kanunlarının çıkmadığını beyan buyurdular. Yüksek huzurunuzda şunu arz etmek isterim ki, A. P. iktidara geldiği zaman, C. H. P. iktidarında esasen bu teşekküllerin bir kısmının kuruluş kanunları yok idi, bunları A. P. Hükümeti Yüce Meclise arz etti ve Yüce Meclis Ulaştırma Komisyonunda müzakere halindedirler.

HÜSEYİN ATMACA (Denizli) — Bu bir mazeret değildir.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamlı) — Bu bir mazeret değildir, doğrudur. Bugün Cumhuriyet ilân olunalı 47 yıl, 3 ay 20 gün olmasına rağmen, Türkiye Cumhuriyetinde şu ana kadar, Osmanlı İmparatorluğundan kalan 29 tane nizamname ve 24 tane de emirname yürürlüktedir.

Bu nizamnamelerin bir tanesi de, kuruluş kanunu yoktur diye yanan sayın C. H. P. sözcülerinin zamanında çıkan, Türkiye Cumhuriyeti PTT ne ait nizamname ve emirnameniz yürürlüktedir. Şimdi, senelerin ihmalini A. P. nin üzerine yüklemek en azından insafsızlık olur kanaatindeyim. Bu tasarı Yüce Meclise sunulalı 11 ay 17 gün olmuştur. 11 ay 17 gün olmasına rağmen, İktisadi Devlet Teşekkülleri ile ilgili ve Türk gücünü artırıcı hususları kapsıyan kanunlar gündemlerde sıra beklerken (sen dedin, ben dedim; sen dedin ben dedim) demek suretiyle, Hükümetin vazifesini yaparak sevk ettiği tasarı 11 ay 17 gün sonra Cumhuriyet Senatosunda müzakere edilmektedir. Ama başka bir kanun, yıldırım süratiyle, 36 saatte her iki meclisten de geçtiği hususunu burada rahatlıkla söyleyebiliriz.

İşte hizmet bu. Nedir bu yapılan hizmet? Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığının sermayesi 500 milyon iken bunu A. P. nin Hükümeti 1,5 milyar liraya yükseltmiştir. Etibankın sermayesi 500 milyon iken, bunu iki milyar liraya yükseltmiştir. Toprak Mahsulleri Ofisinin 600 milyon lira iken bunu 1 400 000 000 liraya yükseltmiştir. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumunun sermayesi 400 milyon lira iken, bunu 1 milyar liraya yükseltmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesinin sermayesi 2,5 milyar lira iken, bunu 8 milyar liraya yükselttiği gibi Plânlamanın görüşünü alan Hükümet, Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü teşkilât kanunu ile bunun 10 milyar liraya çıkartılmasına ait bir tasarı hazırlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesinin sermayesi 300 milyon liradan 1 milyar liraya yükseltilmiştir. Türkiye Demir ve Çelik İşletmesinin sermayesi 400 milyon liradan 1 milyar liraya yükseltilmiştir. Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikası İşletmesinin sermayesi 200 milyon liradan 1 milyar liraya yükseltilmiştir. Türkiye Zirai Donatım Kurumunun sermayesi 100 milyon liradan 500 milyon liraya yükseltilmiştir ve en nihayet Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunun sermayesi 75 milyon liradan 250 milyon liraya yükseltilmiştir. İşte hizmet bu.. Hizmet böyle olur.

MUSLİHİTTİN YILMAZ METE (Adana)

— Paranın satınalma değeri ne oldu?

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamla) — Paranın satınalma değerini buyurdular.. Bu millet 3 liralık yol vergisini ödiyemiyordu da, 15 gün taş kırmaya gidiyordu.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Başkan!.. Başkan!.. Sadet dışına çıkıyor.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamla) — Bir sigarayı rahatlıkla içemiyordu, şimdi millet Maltepe sigarası kullanıyor, anladım mı?

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Uyan Başkan!

BAŞKAN — uyumuyor.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Hâbi gaflettesin!

BAŞKAN — Yalnız, biraz evvel zatîlilerine sadet dışına çıkmanın mahzurlarını işaret etmiştim, davet ettiniz bu hali.

FİKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Hayır efendim!

BAŞKAN — Davet ettiniz bu hali maalesef. Rica ederim Sayın Öztürkçine, sadet dışına çıkmayınız.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamla) — Sayın Başkanım, her ne kadar bir sayın üye diğer bir sayın üyeye soru sorma yetkisi yok ise de, ben senatör olmakla beraber, hekim olduğum için bazen hekimliğim aklıma geliyor, soru soran bir arkadaşına hekim olarak cevap vermek zorunda kalıyorum. Özür dilerim, bir daha cevap vermem.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Öztürkçine.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (Devamla) — Bu tasarı ile iktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayesi 5 milyar 575 milyon liradan 11 milyar 75 milyon liraya yükseltilmiştir. İşte bu Devletin gücüdür.

Bu itibarla, bunun bataklıkla alâkası yoktur, bu Devletin gücüdür. Bataklıkla ilgili diyen bir arkadaşına şunu arz etmek isterim ki, şu anda Sayın Cumhurbaşkanının vermiş olduğu emir üzerine yeni Hükümet kurulunca kadar, Sayın Başbakan Süleyman Demirel Başbakanlık görevini yapmaktadır, ama Cumhuriyet Halk Partisinin devrinde muvakkat bir Hükümeti idare ederken 7 günlük hizmetinde en aşağı 7 000 yüksek dereceli memuru tâyin etmek suretiyle bataklık yapmamıştır. Tasarı yerindedir, bu tasarı bataklık için değil, elektronik cihazların, dizelasyona değer vermek

için yapılan bir hamledir. Dünya devletleri feza ile uğraşırken her halde biz taka ile uğraşacak değiliz. Tasarı yerindedir, kabulünü saygı ile arz ederim.

BAŞKAN — Söz talebeden arkadaşlarımız görüşmüş oldular. Başka söz isteyen var mı efendim?

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Ben istiyorum.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Ben de söz istiyorum, efendim.

BAŞKAN — Sayın Kürümoğlu, buyurun efendim.

ORHAN KÜRÜMOĞLU (Bitlis) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun muhterem üyeleri; her nedense bir alışkanlığımızın tesirinden kurtulamadık, bugüne kadar. Bu kanunda da bunu gene müşahade ediyorum, bu sebeple söz aldım.

Dikkat buyurulursa kanunun başlığında «İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin» şeklinde bir ibare var. Halbuki, 440 sayılı Kanuna göre bu isim değiştirilmiş; «Kamu İktisadi Teşebbüsleri» şeklinde olarak kanuniyet kesbetmiştir. Bu hususlara bilhassa dikkat edilmesi icabettiği halde, müteaddit vesile ile aynı vaziyetlerle karşılaşılıyor, hiç hoşumuza gitmiyor. İlgililer bu konuda biraz daha dikkatli olur ve hazırladıkları kanun tasarılarında, kanun metinlerinde kanuniyet kesbetmiş hususlara bilhassa dikkatli olmaları icabettiğini unutmamalarını istirham ediyorum.

Tasarı üzerinde muhterem arkadaşlarımızın bazı beyanları oldu. İktisadi Devlet Teşekkülleri, esasında zarar eden müesseseler durumundadır, bu sebeple artırılacak sermaye durumuna rağmen, gene de iktisadi politikadaki aksaklıklar neticesi olarak bunların zarardan kurtarılmasına imkân olmadığı şeklinde mütalâalar beyan ettiler.

Muhterem arkadaşlarımız, dünya üzerinde demokratik ve liberal sistem ile idare edilen memleketlerin bir çoğunda müşahade edilen bir vaziyet vardır ki, onu dile getirmek lüzumunu hissettim. Dikkat buyurulursa, kanun metninde 1 nci maddede zikredilen, İktisadi Devlet Teşekkülleri eski ismi ile, Kamu İktisadi Teşebbüsleri yeni ismi ile, Türkiye'de başka ülkelerde özel teşebbüsün elinde bulunan doğrudan

doğruya özel teşebbüs vasıtasıyla idare edilen müesseseler olmasına rağmen Türkiye'de kuruluş zamanının icapları olarak, insaf ölçüleri içinde konuşuyorum, kuruluş zamanının icapları olarak Devlet eliyle yürütülmesi zarureti hissedilmiş ve özel teşebbüsün kifayetsizliğine binaen ortaya konulmuş müesseselerdir.

Burada, şu Hükümete bu Hükümete töhmet yükliyeceğimize her şeyden evvel bu müesseselerin idare tarzındaki devletçi görüşün, devletçi idare şeklinin meydana getirdiği aksaklıkları peşinen kabul edip o çerçeve içerisinde mütalâa etmemiz icabeder. Ben kaanım ki, nitekim dünya üzerinde birçok - Türkiye de dâhil - özel teşebbüs eliyle idare edilen, işletilen gemi işletmeciliklerinden hiç birisi zarar etmediği halde, elinde birçok gemi olmasına ve lüks gemi bulunmasına rağmen Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı her sene zarar eder. Bunun yanında Devlet Demiryolları da her sene zarar eder. Çok daha lüks ve iyi vasıflı vasıta kullanmalarına, lokomotif kullanmalarına, süratli vasıta kullanmalarına rağmen ve masrafları daha ağır olmasına rağmen başka ülkelerdeki Devlet Demiryolları işletmeleri zarar etmemektedir. Sebebi, bu müesseselerin kuruluşundaki iktisadi temeldir. Devletçiliğin esasında biraz bu vardır. Zaten bunu söylemekten maksadım Adalet Partisinin liberal sisteme taraf oluşunda bu tip lüzumsuz masrafları icabettiren ve neticesi zararlar kapanan teşebbüslerin, özel teşebbüs vasıtasıyla işletilmesini sağlamakta isabet olduğu kanaatindeyim. Ama, bugün bu müesseseleri, yani kanun metninde zikri geçen birkaç İktisadi Devlet Teşekkülü müessesesini, kalkıp da özel teşebbüse devretme imkânına da sahip olmadığımız kanaatindeyim. Zira bugün bu müesseselerin her biri ayrı ayrı bir âmme menfaatine çalışan müessese durumundadır, âmme hizmeti gören müessese durumundadır. Bu sebeple âmme hizmeti gören müessese vasfını özel teşebbüs eliyle yürütme imkânımız olmadığı cihetle, bunların gene Devlet eliyle yürütülmesinde zaruret vardır. Ancak, bugünkü mevcut sermayeleri itibariyle bunların kâfi derecede, arzuya uygun yatırımlarını gerçekleştirme konusunda, imkânlar yaratma yönünde yeterli derecede bir faaliyet ve netice elde etme durumunda değillerdir. Getirilen tasarının maksadı budur. Bu müesseselerin

daha rahat çalışmalarını sağlamaktır. Bu sebeple muhterem üye arkadaşlarımızın beyanları her ne kadar tasarının aleyhinde idiye de, bendeniz lehinde bulunmak suretiyle tasarının aynen kabulünde isabet olduğunu ifade ediyorum ve Yüce Heyetinizi saygı ile selâmhyorum.

BAŞKAN — Efendim, Komisyon söz istiyor. Sayın Atayurt, acaba Sayın Ege konuştuktan sonra konuşsanız.

GEÇİCİ KOMİSYON BAŞKANI M. FAİK ATAYURT (Uşak) — Hay hay, efendim.

BAŞKAN — Sayın Ege, buyurun.

ISKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkan, Senatonun değerli üyeleri; müzakeresini yapmakta olduğumuz tasarı, bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerini arttırmak için getirilmiş olan bir tasarıdır.

Muhterem arkadaşlarım, bu konuda, yani İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayeleriyle ilgili olarak, sermayelerinin artırılması gereği üzerinde söz eden muhterem arkadaşlarımızın haklı olarak Kamu İktisadi Teşekküllerinin çalışmaları ve fonksiyonları üzerinde durduklarını da gördük ve dinledik.

Arkadaşlarımız bir noktada gerçekten haklıdır. İktisadi Devlet Teşekküllerinin ve onlara bağlı olan teşekküllerin Türkiye'de ekonomik alanda meydana getirmiş oldukları tesirlerin müspet ve menfi olarak iki yönden de tetkik edilmesi, üzerlerinde uzun uzun durulmasına imkân vardır. Türkiye'de yarı devletçi yarı özel teşebbüsçü gibi olan bu teşekküller niçin ve neden kurulmuştur diye bir soru ile konuşmaya girecek olursak, çok eskilere büyük Atatürk'ün Türk ekonomisinin gelişmesi ve kalkınmasında Devlet eliyle öncülük yapmanın gereğini ortaya koymak için bâzı teşekkülleri kurdurduğu ve onları harekete getirdiği, böylelikle Türkiyenin sınaî kalkınmasında bilhassa rol oynamak istendiğini açıkça görürüz ve Türkiye'de İktisadi Devlet Teşekkülleri, eğer açıkça ifade etmek gerekirse, hiç bir devirde - Atatürk'ten sonra - hiçbir devirde, gereğince ele alınıp vazifesi ve memleketin İktisadi kalkınmasındaki fonksiyonu neler olabilir, ne gibi tedbirler alındığı takdirde bu müesseselerden gereğince istifade edilebilir, bunların üzerinde objektif olarak durulup düşünülmemiş ve ge-

rekli tedbirler de alınmamıştır. Bu İktisadi Devlet Teşekkülleri ve onlara bağlı olan teşekküller zamanla sermayeleri artmış, genişlemiş, yayılmış fakat ekonomik çalışma rantabl çalışma, kârlılık esasına bağlı bir çalışma yoluna maalesef girilememiştir. İhtilâlden sonra, 1961 de yeni açılan parlamento ile birlikte İktisadi Devlet Teşekküllerinin bu arızalarını gidermek maksadiyle 440 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Bu 440 sayılı Kanun da bugüne kadar gereğince tatbik görmemiştir. 440 sayılı Kanun bir reorganizasyon kanunu idi. İktisadi Devlet Teşekküllerine, kârlılık prensibi esas olmak üzere, mütedbir bir tüccar gibi çalışmanın yollarını arama, yollarını bulma imkânını getirmek için ortaya atılmış ve bu niyetle çıkarılmış bir kanun olmasına rağmen maalesef bu reorganizasyon İktisadi Devlet Teşekküllerinde yapılamamış, İktisadi Devlet Teşekkülleri gereken sıhate kavuşturulamamıştır. Şu iktidarın, bu iktidarın devridir diye gerçeklere göz yumamayız arkadaşlar. Ortada bir gerçek varsa, bu memleketin milyarlarına yatırım kaynağı olan İktisadi Devlet Teşekküllerine hiçbir devrin iktidarı gereğince el atamamıştır. Bu üzülecek ifade edilmesi gereken bir husustur. İktisadi Devlet Teşekküllerini reorganizasyona kavuşturmak, İktisadi Devlet Teşekküllerini rantabl işler hale getirmek, İktisadi Devlet Teşekküllerine yepyeni bir çalışma, bir gelişme, bir kârlılık imkânı sağlayabilmek kolay iş değildir. Bu iş halledildiği gün Türkiye'nin ekonomik hayatında bir ferahlık doğacaktır. Maalesef iktidarlar İktisadi Devlet Teşekküllerini bir nevi arpalık gibi kullanmışlardır. İktisadi Devlet Teşekküllerine, kanunlar çıkarıldığı halde gereğince ele alınıp, gereğince bir istikamet verilememiştir. Şimdi, bunun böyle olduğunu ifade ederken; efendim İktisadi Devlet Teşekküllerinin hiçbirisi rantabl işler hale getirilememiş midir? Yani, bunların hepsini birden it-ham mı edeceğiz? Bunların içinde iyi işletmeci, iyi genel müdür, iyi teşkilât olmamış mıdır? Elbet bunlar da olmuştur. Ama gönül istiyor ki, bu milyarların yattığı, milyarların kendilerine tahsis edildiği kuruluşlar nihayet sene sonlarındaki bilançoları vasıtası ile memlekete ne getirdiklerinin hesabını ortaya koyabilmeliler. Yoksa, İktisadi Devlet Teşekküllerinin bâzıları aynı zamanda âmme hizmeti görmekte-

dir. Âmme hizmeti gören İktisadi Devlet Teşekküllerinin kârlılık düşüncesinin yanında âmme menfaatine hadim hizmette bulunmak düşüncesi tabii nazarı itibara alınacaktır. O bakımdan bir fiyat politikası, bir ücret politikası düşünülürken bu noktayı unutmuyacağız, unutmamamız gerekir. Yani bu teşekküller, daha sözümün başında da ifade etmeye çalıştığım şekilde, Türkiye'de yalnız kârlılık, yalnız tüccar zihniyeti ile çalışır bir vaziyet içerisinde de olamazlar. O bakımdan, hem âmmeye faydalı olabilmek, hem zarar düşmemek, kârlı olabilmenin zorluğu içerisinde dirler. İşte onun içindir ki, bu kuruluşlar kolay kolay rantabl bir işletmeye kavuşamıyorlar. Meselâ bugün bir Sümerbankı düşünelim; çok geniş kuruluşları olan Sümerbank'ın, bu kuruluşlarının piyasaya sürdüğü kumaşından ayakkabısına kadar çeşitli metaı piyasaya arz edilirken, bunun maliyet fiyatı hesabı üzerinde, kâr hadini tesbit ederken, sadece özel bir fabrika veya işletme gibi düşünemiyoruz. Burada memleketin ekonomik durumunu nazarı itibara alarak, memleketin alım kabiliyetini göz önüne alarak fiyatları buna göre tesbit etmek mecburiyetinde kalıyoruz. Yani, bu İktisadi Devlet Teşekküllerinin rantabl çalışmaması sadece bu teşekküllerin iyi idare edilemediklerinden, sadece iyi ellerde olmadıklarından, bozuk olduklarından gelmiyor muhterem arkadaşlar. Bir noktası da, bir ciheti de budur ki; bu İktisadi Devlet Teşekküllerini memlekette fiyat ayarlamasında, memleketin ekonomik durumunda, alış - verişde, bir diğer özel teşebbüsle ve teşekkülle vatandaşla arasındaki münasebeti, arasındaki münasebeti ayarlayan fonksiyon da icra ediyorlar ve ucuzluğu, daha kolay temin edilebilir alım imkânlarını da sağlamaya çalışıyorlar. Şimdi bu noktaları da nazarı itibara aldığımız takdirde üzerinde çok uzun konuşulabilecek ve konuşulabilir bir konu olan İktisadi Devlet Teşekküllerini 440 sayılı Kanun çıkarıldığı zaman bir ayarlama meselesi, yeniden teşkilât kanunlarının getirilmesi, işletmelere bir çeki düzen verilmesi gayreti içerisinde girilecek idi. İşte bu gayret geçikmiştir ve bugün İktisadi Devlet Teşekküllerinin Devlete borcu vardır, İktisadi Devlet Teşekküllerinin Devletten alacağı vardır; birbiri ile borçludur alacaklıdır ve böyle karşılıklı bir girift hal teşekkül etmiş-

tir. Sonra İktisadi Devlet Teşekkülleri Plânlanmanın kendilerine vermiş oldukları yatırımları gerçekleştirebilmek için kendi özkaynaklarından imkân bulamadıkları zaman mecburen başka yabancı kaynaklara başvurduklarında faiz müessesesi ile karşı karşıya gelmektedirler. E, bir tarafta faiz müessesesi, bir tarafta âmme hizmeti, bir tarafta personel meselesinde bir reorganizasyona gidememiş elbette bu teşekküllerin memleket için yararlılığını azaltmakta bilhassa son sözü söyleyecek olan sene sonu bilançolarının çoğu zaman açık çıkmasını ve kârlılıktan uzak olmasını doğurmaktadır. O bakımdan 440 sayılı Kanunun gerekleri süratle yerine getirilmesi icabeder.

İktisadi Devlet Teşekkülleri meselesinde Parlâmento olarak, zaten denetimi bizim üzerinizde, Parlâmentonun üzerindedir, Senatunun üzerindedir, meseleyi sen ben meselesi, şu veya bu iktidar meselesinden çıkarıp bihakkın Parlâmentonun malı yaparak, hakikaten bunlara, rantabl çalışır hale gelecek, memleket için faydalı olacak kârlılığa geçebilecek, böylelikle memleketin genel bütçesine katkıda bulunacak şekilde bir istikamet vermek hepimizin boynunun borcudur. Bunu sadece şundan bundan beklememeli ve hepimiz el birliği ile bunu yapmak mecburiyetindeyiz. O bakımdan, çeşitli İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayeleri yetersizdir. Hattâ Devletin, kendilerine vâdettiği, söz verdiği sermayeyi dahi ödememiş olmasından mütevellit, günden güne genişliyen hizmet sahalarına yetememenin ve faizin içerisinde boğulmanın imkânsızlığından kurtarmak için bugün önümüzdeki, hakikaten yerinde olan teklifler bence süratle çıkarılmalı ve bu sermaye artımı temin edilmeli, İktisadi Devlet Teşekküllerinin tam olarak arzularını ve isteklerini karşılamasa dahi kısmen bir ferahlama imkânını yaratma yolunu açacak olan bu tasarı olumlu karşılanmalıdır. Ancak, İktisadi Devlet Teşekkülleri de buralarda, bu kürsülerde ve komisyonlarda; çeşitli zamanda çeşitli arkadaşlar tarafından yapılmış olan bu tenkidleri de nazarı itibara alarak daha verimli çalışır bir istikamette derlenip toplanmalarını gerekmektedir. Sözlerimi burada keser hepimizi hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Atmaca, teklifini geri almıştır. 6 sayın üye kişisel görüşlerini sunmuş

bulunuyorlar. Kifayet takriri var, okuyorum :

Sayın Başkanlığa

1522 sıra sayılı kanun tasarısı üzerindeki müzakerelerin kifayetini arz ve teklif ederim.

Muş

İsa Bingöl

BAŞKAN — Kifayet teklifini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler böylece bitmiş oluyor. Komisyonun söz hakkı mahfuzdur.

Buyurun efendim.

BÜTÇE VE PLAN KOMİSYONU SÖZCÜSÜ MEHMET FAİK ATAYURT (Uşak) — Sayın Başkan, çok muhterem arkadaşlarım; Geçici Komisyonun Başkan ve sözcüsü vazifeten diğer bir komisyonda buldukları cihetle, Cumhuriyet Senatosunun Bütçe ve Plân Komisyonu sözcüsü olarak bana mevdu bir vekâlet vazifesini bu kanun tasarısı münasebeti ile ifa etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum.

Çok muhterem arkadaşlarım, 440 sayılı Kanun hükümlerine göre 1964 yılında kurularak 1968 yılına kadar çalışmalarına aralıksız devam eden İktisadi Devlet Teşekküllerini Yeniden Düzenleme Komisyonu tarafından, teşekküllerin, bugünkü maddî varlıklarının değeri ve yeni yatırımlarının hacmi karşısında sermayelerinin yetersiz kaldığı gerçeği kabul edilmiş bulunmaktadır. Bu nedenle komisyonca hazırlanan ve çoğunluğu Yüce Meclise arz edilmiş bulunan kuruluş kanun tasarılarına sermaye artırımlarına tekabül eden maddeler ithal edilmiş bulunmaktadır. Gerek Maliye Bakanlığınca ve gerek Yüksek Plânlama Kurulunca 1970 yılında yürütülen çalışmalar sonucunda özellikle 9 kurumun sermayelerinin süratle artırılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ancak, Millet Meclisinde cereyan eden müzakereler sonucunda Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunun sermayesinin dahi tezyidi teklif edilmiş, hükümetçe de benimsendiği cihetle bunların sayısı 10 a çıkarılmış bulunmaktadır. Bu kanun tasarısında da bu 10 İktisadi Devlet Teşekkülünün sermayelerinin tezyidi bahis konusu olmuştur.

Muhterem arkadaşlar, 10 İktisadi Devlet Teşekkülünün kanun kapsamı içersinde mevcut sermayelerinin toplamı 5,575 milyar lira iken

bu kanun tasarısı kanunlaştığı takdirde 11,425 milyar lira artmak sureti ile bunların sermayeleri 17 milyar liraya ulaşmış olacaktır.

Söz konusu kurumların Yüce Meclise sunulmuş bulunan kuruluş kanun tasarılarının kanunlaşmasının daha uzun bir zaman alacağı ortadadır. Bu sebeplere binaen 1970 yılının gerçekleri göz önüne alınarak, ivedilikle hazırlanan 9 kurumun sermayelerinin artırılması ile ki, (buna Millet Meclisinde bir kurum daha ilâve edilmiştir) ilgili ve geçici nitelikteki bu kanun tasarısı 28 . 3 . 1970 tarihinde Başbakanlık Makamınca Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuş bulunmaktadır. Bu kurumların 1970 yatırımlarının tamamlanabilmesi için 1970 yılı Bütçe Kanununda yer alan transferlerin yapılabilmesine zaruret vardır. 1970 yılı transferlerinin sermayelerine mahsuben yapılabilmesi ise, ancak bu kanun tasarısının ivedilikle ve her halükârda bu önümüzdeki günlerde mutlak surette kanunlaşmasıyla mümkün olabilecektir. 1970 bütçesine bu maksatla konan ödenek ancak bu sayede mahsubedilmek imkânına kavuşmuş olacaktır, ki bunun miktarı takriben 2,5 milyar lira civarında bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlar, ayrıca tasarının kanunlaşması halinde genel bütçeye dâhil dairelerden kurumların devraldıkları menkul ve gayrimenkullerin muhasebeleştirilmesi ve birikmiş kârlardan Hazine hisselerine tekabül eden kısımlarının sermayelerine mahsuben kurumlarına devredilmesi imkânı da doğmuş olacak, ekonomik bakımdan, malî bakımdan bir düzenleme imkânı hâsıl olmuş bulunacaktır. Böylece İktisadi Devlet Teşekküllerinin faizden kurtulmak suretiyle ekonomik ve malî güçlerinin daha iyi ve olumlu bir hale geleceği tabiidir.

Çok muhterem arkadaşlar, bu kanun tasarısıyla sermayeye mahsuben görev zararları bakımından ve bir de sübvansiyon ve çeşitli yardımlar bakımından yeni ekonomik ve malî imkânların tahaddüs edeceği ve bazı kolaylıkların getirileceği tabiidir. Şu ciheti de yüksek bilgilerinize arz etmek isterim ki, 440 sayılı Kanunun Türk maliyesine ve Türk millî ekonomisine İktisadi Devlet Teşekkülleri bakımından getirdiği çok karakteristik ve yeni Anayasanın sosyal Devlet ilkelerine uygun ve karma ekonomi icaplarından olan tutum ve davranış-

tarımın kolaylaştırma bakımından gerek bu teşekküllerin kârlılık icaplarına organizasyon ve metot ıslahatına, tarifelerinin düzenlenmesine, işleyişine, kesin hesaplarına ve muhasebe tekniğine ait ve maliyet sistemlerine ait hususlar şüphesiz yeni ve modern esaslara göre ele alınmış bulunmaktadır. Bunları nazarı itibara almak suretiyle hazırlanmış bulunan 14 kanun tasarısı, biraz sonra teferruatını arz edeceğim, Yüce Meclislere sunulmuş bulunmaktadır ve bunların geçici komisyonlarda görüşülerek bir an önce kanunlaşması da teklif edildiği anlaşılmaktadır.

Bunları sıra ile arz ediyorum :

1/314 sıra sayılı Devlet Malzeme Ofisi Kuruluş kanun tasarısı,

1/315 sıra sayılı Et Endüstrisi Kurumu Kuruluş kanun tasarısı,

1/316 sıra sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kuruluş kanun tasarısı,

1/318 sıra sayılı Süt Endüstrisi Kurumu Kuruluş kanun tasarısı,

1/319 sıra sayılı Türkiye Azot ve Gübre Sanayii Kurumu Kuruluş kanun tasarısı,

1/320 sıra sayılı Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kuruluş kanun tasarısı,

1/323 sıra sayılı Yapağı ve Tiftik Kurumu Kuruluş kanun tasarısı,

1/324 sıra sayılı Yem Sanayii Kurumu Kuruluş kanun tasarısı,

1/325 sıra sayılı Ziraî Donatım Kurumu Kuruluş kanun tasarısı,

1/328 sıra sayılı Toprak Mahsulleri Ofisi Kuruluş kanun tasarısı,

1/344 sıra sayılı Emniyet Sandığı Kuruluş kanun tasarısı,

1/284 sıra sayılı Sürmerbank Kuruluş kanun tasarısı,

1/209 sıra sayılı Toprak Sanayii Kuruluş kanun tasarısıdır, ki bu kanun tasarılarının Plân, Maliye, Sanayi, Ticaret, Tarım ve Adalet komisyonlarından seçilecek 4 er üyeden müteşekkül birer geçici komisyonda müzakere edilerek bir an önce kanunlaşması keyfiyeti 3 Ocak 1971 tarihinde Millet Meclisine teklif edilmiş bulunmaktadır.

Muhterem arkadaşlarımızın tenkid, temenni ve görüşlerinde hakikaten ağırlık noktaları mevcut bulunmaktadır. Şüphesiz bunlarda bâ-

zı elde olmyan sebeplerle gecikmeler vâkı olmuştur. Ancak bu kuruluş kanunlarıyla birlikte bu defa Yüce Senatoda tetkik ve müzakere edilmekte bulunan kanun tasarısı mebzucen mütalâa edildiği takdirde durumun daha olumlu bir hale ifrağ edilmek üzere bulunulduğu anlaşılacaktır.

Çok muhterem arkadaşlar, Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu kanun tasarısı ve bununla ilgili sermaye tezyidi meselesi üzerinde duruldu. Biraz önce de arz ettiğim şekilde bunun sermayesinin artırılması konusu Mecliste kabul edilmiş ve onuncu bir teşekkül olarak burada kabul ve mütalâa edilmiştir.

Kuruluş kanunları üzerinde duruldu, muhtelif arkadaşlarımız tarafından. Bu kuruluş kanunlarından 14 tanesi hali muamelede ve müzakere ve mütebakisinin de hazırlık safhasında olduğu anlaşılmaktadır.

Yine muhterem arkadaşlarımızdan bir hatip tarafından, İktisadi Devlet Teşekküllerinin aktiflerinin 100 milyar lira civarında bulunduğu beyan ve ifade edilmiştir ki, bilânço rakamlarına göre bunun 100 milyar lira değil ancak 79 milyar lira civarında olduğu da bittetik görülecektir.

Bu kanun tasarısı munhasıran sermaye artırılmasına değil, aynı zamanda organizasyon, metot ve diğer iktisadi Devlet Teşekküllerinin teknik ve ekonomik ve idari faaliyetleri bakımından da önemli hususları kapsıyacak niteliği az veya çok taşımaktadır. Kanunun siyasi mahiyette bulunmadığını, bilâkis iktisadi Devlet Teşekküllerinin içinde bulunduğu malî güçlükleri nazarı itibara almak suretiyle teknik bir mahiyette olduğu bütün muhtevasıyla, gayesiyle ve münderecatiyle sarîh olarak anlaşılacaktır. Bâzi arkadaşlarımız İktisadi Devlet Teşekkülü tâbiri yerine Kamu İktisadi Teşebbüsleri tâbirinin gerek kanunun başlığında ve gerekse diğer maddelerde yer etmesi hususuna değinmişlerdir ki, 440 sayılı Kanunda İktisadi Devlet Teşekkülü tâbiri kullanılmıştır. Bu daha ziyade mahdud bir mâna ifade etmektedir, Kamu İktisadi Teşebbüsleri tâbiri ise daha şümüllü, geniş, daha büyük ve fazla sayıdaki teşekkülleri ihtiva etmektedir. Kanunun gerek gayesi, muhtevası itibariyle bu şekilde İktisadi Devlet Teşekkülleri ifadesinin bu kanunda yer etmiş olmasının bir mahzuru yoktur. Bilâkis bundan

önce tedvin edilmiş bulunan mevzuata mutabık bulunmaktadır.

Çok muhterem arkadaşlarım, yeniden düzenleme komisyonlarının hazırlanmış bulunduğu raporların kamu oyuna duyurulmadığı noktası üzerine de muhterem arkadaşlarımız tarafından durulmaktadır, haklı olarak. Ancak şu hususu arz etmeliyiz ki, bu hazırlanmış bulunan raporlar esas itibariyle 1968 yılı sonuna doğru tekemmül edebilmiş ve 1969 yılı başlangıcında bu raporlar tabettirilerek kamu oyu bakımından basına, TRT ye, Parlâmentoya, üniversiteye ve diğer İktisadi Devlet Teşekkülleriyle alâkalı muhtelif meslekî teşekküllere ve sendikalara Maliye Bakanlığı tarafından intikâl ettirilmiş bulunduğu anlaşılmıştır. Parlâmentoya intikâl etmiş bulunan bu raporlar üzerinde alâkadâr arkadaşlarımızın gereken tetkikleri yapmış olduğu inancımı taşıtmaktayız.

Diğer taraftan yeniden düzenleme komisyonu raporları bakımından bâzı muamelelere de teşebbüs edilmiş bulunmaktadır. Bunlardan birisi, yeni kuruluş kanunlarının düzenlenmesi ve muameleye vaz'edilmiş olmasıdır ki, buraz gecikilmiş olmakla beraber, 14 kanun tasarısının sevk edildiği ve mütebakisinin de sevke hazır bir vaziyette bulunduğu öğrenilmiş bulunmaktadır.

Tek düzene istinadeden ikinci önemli bir nokta, maliyet muhasebesi ve istatistikî muhasebe sistemi ve bunların muhasebe plânları, mizan ve bilânço tekniği bakımından da gereken tavsiyelere uygun olarak İktisadi Devlet Teşekkülleri bünyesinde bâzı denemelerin yapıldığı ve bunların âtide alınacak sonuçlara göre heyeti umumiyesine teşmili gibi bir tutum ve davranış içerisinde de gidildiği belirmektedir.

Yine bu komisyon tarafından yapılan temenni ve tavsiyelere uygun olarak iştiraklerin, İktisadi Devlet Teşekküllerinin iştiraklerinin gözden geçirilmesi, verimli bir hale ifrağı ve bunların bir sistem dâhilinde milli ekonomi içerisinde ve Anayasanın karma ekonomi düzeni içerisindeki ilkelerine uygun ve beş yıllık plânlar içerisinde mütalâasında nasıl davranılması icabettiği hususunda da bâzı çalışmalar yapıldığı keza belli olmuş bulunmaktadır.

Yine bu komisyonlar tarafından âcilen sermaye artırımları tavsiye edilmiş bulunmaktadır ki, 4 ncü bir nokta olarak bunu arz ediyorum, bu husus da yerine getirilmiye çalışılmış ve ancak şu anda bir kanunla bu mesele üzerinde durulabildiği öğrenilmiştir.

Bendeniz Geçici Komisyonun sözcülüğünü vekâleten bu bilgiler içerisinde Yüce Heyetinize arz ederken, çok değerli fikir ve mütalâalarını burada serd etmiş bulunan arkadaşlarımızın müspet mânada ve tasarının iyi bir şekle ifrağı bakımından yaptıkları tenkidlere arzı cevap etmiş oluyorum. Kanunun hayırlı olmasını temenni eder, hürmet ve saygı ile selâmlarım.

BAŞKAN — Maddelere geçilmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başlangıçta okuttuğum her şeye takdimen görüşme ve öncelik teklifi arasında ivedilik de istenmişti. İvedilikle görüşülmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkında kanun tasarısı

Madde 1. — Aşağıda adları yazılı İktisadi Devlet Teşekküllerinin kuruluş kanunlarında belirtilen sermayeleri karşılarında gösterilen miktarlara çıkarılmıştır.

Teşekkülün adı	Sermaye miktarı T.L.
1. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı	1 500 000 000
2. Etibank	2 000 000 000
3. Toprak Mahsulleri Ofisi	1 400 000 000
4. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu	1 000 000 000
5. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi	8 000 000 000
6. Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi	1 000 000 000
7. Türkiye Demir ve Çelik İşletmesi	1 000 000 000
8. Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesi	1 000 000 000
9. Türkiye Ziraî Donatım Kurumu	500 000 000

Teşekkülün adı	Sermaye miktarı T.L.
----------------	-------------------------

10. Türkiye Süt Endüstrisi

Kurumu 250 000 000

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?... Sayın Fikret Gündoğan, grup adına mı şahsınız adına mı efendim?..

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Şahsım adına.

BAŞKAN — Şahsınız adına buyurun.

FIKRET GÜNDOĞAN (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım, bu kanunun tümü üzerinde beyanda bulunmak üzere huzuruza geldiğim zaman, Sayın Başkanım çok anlaşılabilir bir sınırlılıkla sözlerimi kesmesinden her halde benden ziyade siz müteessir olmuştunuzdur. Çünkü kanunun tabiatında olan tenkidlerin yapılmasına mâni olucu bir tutumda bulunan Başkana, hele bir arkadaşımızın da iştiraki şaşılacak bir manzara arz etmiştir. Bakıyorum kanunun sonundaki maddede bu kanunun yürütülmesine memur bir bakanlık, Hükümet mensubudur. Hiç Hükümetten bahsetmeksizin bu kanunun tenkidinin nasıl yapılacağını Sayın Başkandan öğrenmek isterdim. Boş zamanında beni davet etsin de gideyim.

Arkadaşlarım, gördüğümüz gibi bu kanunla bâzı İktisadi Devlet Teşebbüslerinin sermayelerinin artırılması isteniyor. Aslında buna çok ihtiyaç olmakla beraber, böyle bir kanunla bu teşebbüslerin sermayelerinin artırılmasına cevaz yoktur. Bu teşekküllerin sermayesinin artırılması bu kanunla mümkün değildir. Çünkü, bu teşekküllerin sermaye yönünden çektikleri ıstırap giderek daha bir sürü ıstırapla birlikte göz önüne alınarak önce 440 sayılı Kanun, sonra başka bir kanun 447 sayılı Kanun tedvin edilmiştir ve o kanunda bu teşekküllerin ne suretle sermayelerinin artırılacağı ve işletmelerinde hangi metotların kullanılacağı, giderek bu teşebbüslerin kârlılık ve verimlilik ilkeleri içinde nasıl çalışacağı gösterilmiştir.

Şimdi, size Sayın Başkanın müsaadesi ile arz edeyim, bilmem ne Hükümeti olarak gelip de burada bir kanun taslağı getirerek 440 sayılı Kanunun emri dışında bir teknikle sermaye tezyidine gidemezsiniz. Sermaye tezyidinin usulleri 440 sayılı Kanunda yazılıdır. Nitekim,

iddiamız doğru olacak ki, bu kanunun, Millet Meclisi metni elimde, gerekçesinin bir yerinde «Hükümetçe Türkiye Büyük Millet Meclisine teklif edilmek üzere olan kuruluş kanunları çıkıncaya kadar bugün için sermaye konusu önem arz eden kurumlarla ilgili olarak, toplu bir hal çaresi getiren geçici nitelikteki bu kanun yürürlükten kalkacaktır.»

Gördünüz ki, bizzat kanunu getirenler dahi, sermaye artırımının böylesine bir kanunla yapılmıyacağını, aslında bu teşekküllerin reorganizasyonu dolayısı ile yapılacak teşriî tasarruflar meyanında sermaye artırılmasına gidileceğini kendi bu kanunlarında dahi kabul etmişler.

Demek ki, bu kanun, muvakkat bir zaman için mer'î olacak. Asıl İktisadi Devlet Teşebbüsünün kendi kanunu gelince, orada biz sermayenin ne miktar olacağını tesbit edeceğiz.

Hal böyle olunca, şimdi siz, Sayın Başkanın korkusuna hürmeten söyleyeyim, hangi iktidarla karşı karşıyayız bilemiyorum, Meclise böyle bir kanun tasarısı veremezsiniz. Ya da iktidarsa o iktidar, böyle bir kanun tasarısı getiremez. Getiremez çünkü, biz bu teşebbüslerin kârlılık ve verimlilikle çalışıp çalışmadıklarını bilânço ve netice hesaplarını burada tetkika memur bir heyetiz. Gönlümüz arzu ederdi ki, bunların en son durumlarını bilelim. Yani, bu teşebbüslerin en son durumlarını bilecek, bilânço ve netice hesaplarını gösterir ve bizim tetkikimize sunulmuş raporlar gelsin. Biz bu raporları tetkik edelim, bilgimiz olsun, sonra 440 sayılı Kanunun emrettiği gibi, kurulan reorganizasyon komisyonlarının verdiği neticeleri de göz önüne alarak kendi kuruluş kanunlarında bunların öz sermayelerini tesbit edelim.

Şimdi benim deminki itirazım buna idi. Fakat, maalesef kendi gerekçesinde dahi muvakkatlığı ortaya konulmuş bir kanunla siz Türkiye'de, Sayın Komisyon Başkanının bizi yanıltarak söylediği gibi, 76 milyar liralık bir potansiyelin 10 tanesinin akıbetini tâyin ediyorsunuz.

Biliyor musunuz Sayın Komisyon Başkanı, öğrendim, bu hareket Türkiye'de yanlış değilse, bütçeye 11 milyar liralık bir külfet yükletiyor. 11 milyar liralık külfet, Türkiye Bütçesinin 1/3 i demektir. Ben Türkiye Bütçesinin 1/3 inin transferine, sermaye teşkiline izin verirken karşımda

Hükümet bulamayacağı, hattâ Sayın Başkanın takdirine göre adımı da anmayacağı.

Böylesine bir gayriciddî tutum içinde bulunan başkanma, bu kelimeyi bilerek söylüyorum, teessüf etmekten ileriye bir şey söylemeyeceğim. Ben salâhiyetliyim, 11 milyar lira vereceğim, ama kime vereceğimi bilmeyeceğim ve bunun nereden geldiğini de bilmeyeceğim. Böyle şey olmaz.

Arkadaşlarım, bu teşekküllerin neden dolayı ziyan ettiklerini gelsin de buraya mümessiller söylesinler. Maliye Bakanını görmek isterdim karşımda. Arkadaşım gelsin söylesin. Bu teşebbüsler, bir arkadaşımın dediği gibi, arpalık olarak kullanılırlar. Nasıl mı? Sanıyorsunuz ki, bu teşekküller bilmem ne efendi tüccara işlerinden 100 milyon lira, 50 milyon lira, 500 milyon lira para çıkarır verirler? Hayır efendim. Böyle yağma edilmez, bu teşebbüsler. Bu teşebbüslerin özellikle son iktidar döneminde yağmalanmasının şekli şudur :

Bu teşebbüsler mal üretirler, büyük çapta. Kimisi de hizmet üretir. Mal ve hizmet üreten bu Devlet teşebbüsleri mallarını ve hizmetlerini özel teşebbüse yani «merkantil burjuva» sınıfına kalkınma vazifesi vermiş, adı belirsiz iktidarın bellediği sınıfa bunlar ucuz mal ve hizmet verirler.

Meselâ, her yerde bir çile iplik 10 kuruşa, bunlar zorla 5 kuruşa satarlar, ipliklerini. Özel teşebbüs bu iplikleri alır, çalışır, işletir 5 kuruşluk bir gereksiz piyasa kârı olmayan, kârı alır cebine indirir ve bundan dolayı zengin olur, ama bu teşebbüs fakir kalır. Yahut bunlar hizmet üretir, hizmet üretirken, taşıma hizmeti üretirken, 10 kuruş maliyeti olan bir hizmeti 5 kuruşa satarlar, bu teşekküller Hükümetin emri ile. Temel maldır, temel hizmettir diye. Ya da öylesine bir iktisadi politika içindedirler ki, zorunlu olarak öylesine hareket ederler.

Velhasıl aslında bu teşebbüsler bir kısım insanı işlerinden nakit para, çil para vererek değil, hizmet ve malı ucuz vererek zengin ederler. Bu yüzden kendileri fakir düşerler ve her sene sermaye ihtiyacından kıvranırlar. Zaten kurulurken gerekli sermayeye sahip değillerdir, zaten kurulduktan sonra sermaye ihtiyaçlarını kısa vâdeli ve çok yüksek faizli ikrazlarla karşılamışlardır.

Böylesine bünyeli teşebbüsleri siz ucuz mal ve ucuz hizmetler üreten teşebbüsler halinde bırakır, bir sınıfı bunlardan dolayı zengin ederseniz, karşınıza böyle sermaye kanunları çıkar. Ve 11 milyar lirayı istersiniz. İsterken de Parlamento üyesinin konuşmasına dahi müsaade etmeyecek tutuma girersiniz. Bu çok calîbi dikkattir.

Arkadaşlarım, şimdi soruyorum bu işlerle meşgul olanlara; bu kanun şimdi geçici olarak bazı teşebbüslere, o da nakit para vermek suretiyle değil, bir kısım borçlarını mahsubetmek suretiyle, bir kısmına para vermek suretiyle, bir miktar nefes aldıracaktır. Ne kadar zaman sonra tekrar böyle bir kanunla geleceklerdir karşımıza? Müddetleri nedir, tahminen ne kadar zaman sonra yine sermaye açığı ile karşı karşıya kalacaklardır? Onlara, soruyorum hükümetlerine; ucuz mal ve ucuz hizmet üreten teşebbüsler olmaktan çıkaramadıkları bu teşebbüsleri ne zamana kadar sermaye ihtiyacını duymayan bir hale getireceklerdir? Bunu öğrenmek istiyorum, bu parayı vermek için.

Devlet Demiryollarını bağladığınız sistem ta ebede kadar mütemediyen bütçenin ne kadar olacağı belli olmayan bir miktar kemirilmesi tekniğidir, muhakkak surette bir yerde durmayacaktır. Tersine naklediyorlar. Devlet Demiryolları artık bundan böyle hiçbir şey istemeyecektir. Haa.. O zaman şunu söylemek istiyorsunuz; Devlet Demiryolları kendileri çalışırken bütün sermayelerini, döner sermayelerini, yatırım sermayelerini kendileri yaratacaklar öyle mi? Yani zarar etmeyeceklerdir? Bundan sonra artık Devlet Demiryolları her sene bilânçoları kâr olarak geleceklerdir, öyle mi? Yoo.. Öyle değil. Gözükiyor kanunda. Her seneki açığı başka kanun getirmeye hacet olmaksızın otomatikman bu kanunla kapatacaksınız. Demek ki, siz aslında Devlet teşekküllerini reorganize etmiyorsunuz, çaresiz kalmışsınız, elinizde başka bir araç ve gereç yok, mütemediyen bütçenin bir yerine hortumunu saplamış emecek bir teknik getiriyorsunuz.

E, bizim ise 440 sayılı Kanunda amaçladığımız gaye bu değil. 440 sayılı Kanunu çıkaran iktidar olarak söylüyorum; biz bu kanunla bu teşebbüsleri kendi kendilerine veter, kendi iş-

lerinde kaynak yaratır, işletme sermayesini ve yatırım sermayesini kendi bulur, hattâ Plânlamanın verdiği bütün yatırımları kendi yapar teşebbüsler haline getirmek üzere mevzuat koyduk. Bunun dışına çıkmayınız. Çıkarsanız ferahlatırsınız ama, tekrar böyle bir kanunla gelirsiniz diye sizden izahat istiyorum.

Şunu söyleyeyim, sayın komisyon başkanı, elbette ki doğru söylerler, öyle kabul ederim. Ama reorganizasyon komisyonunun iki defa müddeti uzatılarak çalışmalarının sonucu henüz daha Türk vatandaşının elinde değildir. Yeni basılmış olabilir. Ben takibe ederim bunu. Başkan Selâhattin İzmen'dir. 15 i müteceviz üye ile çalışmıştır. Bir, iki sene daha müddet verilmiştir, birçok gayret sarf edilmiştir. Ama daha henüz derli toplu olarak 1968 bütçesini tetkik ederken, 1969 bütçesini tetkik ederken, 1970 bütçesini tenkid ederken böyle bir kaynağa rastlamadım. Aradım, araştırdım, taradım ama bulamadım. Hattâ bunlar uzun zaman gizli tutuldular. Gizli tutulduklarının sebebi de bunların durumunu gösteren tablolarıdır.

Şimdi bu maddede sorduğum iki sualden cevap almak üzere ayrılacağım ama, yine de kanunu takibe edeceğim. Saygılarımla.

BAŞKAN — Hükümet sözcüsü, görüşecek arkadaşlar var, şimdi söz ister misiniz yoksa hepsine sonunda mı cevap verirsiniz?

MALİYE BAKANLIĞI MÜSTEŞAR MUA-VİNİ HAKKI ÖZKAZANÇ — Müsaade ederse-
niz şimdi görüşeyim efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim, yerinizden de görüşebilirsiniz, açtım mikrofona. Buyurun.

MALİYE BAKANLIĞI MÜSTEŞAR MUA-VİNİ HAKKI ÖZKAZANÇ — Sayın Başkan, sayın senatörler; Sayın Fikret Gündoğan, biraz evvelki konuşmasında bu tasarının, sermaye artırımını maddesi ile ilgili olarak, 11 milyarlık bütçeye bir külfet getireceğini buyurdular. Halbuki bu tasarı 10 kurumun sermayesini arttırmakta, fakat bunların bir kısmı bütçeden transfer giderleri tertibinden karşılanacak, bir kısmı mevcut kârları sermayeden mahsubedilmek suretiyle karşılanacak, bir kısmı da Devlete olan yahut Devlet Yatırım Bankasına olan borçlarının sermayelerine mahsubedilmesi yoluyla karşılanacak, diğer bir kısmı da kendilerine devredilen tesislerin, işletmelerin, muha-

sebeleştirilerek bunların değerlerinin aktifleri ilâvesi suretiyle karşılanacaktır. Binaenaleyh 11 milyarın hepsi bir yıl içinde bütçeye tahmil edilmiş bir yük değildir.

Aynı zamanda bu şekilde İktisadi Devlet Teşebbüslerinin borçlarının ve sermayelerine mahsuben Hazine hissesine isabet eden kârların kendilerine devri, bunları faiz külfetinden de ayrıca kurtaracaktır. Misal olarak şunu arz edebilirim.

Devlet Demiryollarının yıllık faiz masrafı 150 milyon lira civarındadır. Şimdi kabul buyurulacak olan tasarı ile Devlet Demiryolları bilfarz böyle bir külfetten kurtarılacaktır.

Bir diğer nokta da, bu şekilde sermaye artırımını 1971 malî yılında bütçeye tahmil edeceği yük, sadece 3 milyar liralık bir transfer ödeneği tertibinden karşılanacaktır. Bu 3 milyarın da ancak 760 milyon lirası burada müzakere olunan 10 kurumla ilgilidir. Diğerleri şu anda sermaye artırımını bahis konusu olmayan diğer İktisadi Devlet Teşebbüslerine aittir.

Geçen yıl da bu şekilde 2,5 milyarlık bir transfer ödeneği konulmuş ve bunların 750 milyon lirası, bu 10 kurumla ilgili olarak, 1970 bütçesinde ödeneği mevcut ve bunlar ikraz suretiyle İktisadi Devlet Teşekküllerine verilmiştir. Bu kanun kabul buyurulduğu takdirde bu muamele tamamen tanzim edilmiş olacaktır. Yani bu verilen, ödenmiş paralar sermayeden mahsubedilebilecektir.

Yine Sayın Fikret Gündoğan, «birkaç sene sonra tekrar sermaye artırımını yoluna gidilecek midir?» diye bir soru sordular. Bu benim kanaatimce sadece yatırımların ve bu yatırımların verimlilik derecesine bağlıdır. Eğer bu teşekküller yatırımlarını iyi kullanabilirler ve verimlilikleri yüksek olursa bittabi böyledir sermaye tezyidi yoluna gidilmeyecektir.

Bir diğer mesele de, yine bu açıklar sermayeye mahsup edilirken birikmiş kârları da sermayeye mahsubu yoluna gidilecektir. Ancak, şu anda tetkik buyurduğunuz kanun tasarısında bu 10 kurumun biri hariç 9 kurumun sermaye miktarları dolmuştur ve kanuni hadlerine gelmiştir. Binaenaleyh, bu kanun ancak kabul buyurulduğu takdirde demin arz ettiğim bu imkânların sermayeye ilâvesi mümkün olacaktır. Aksi halde bu kurumların kuruluş kanunlarının Yük-

sek Senato huzuruna gelip kanunlaşmasına bağlıdır. O bakımdan Sayın Fikret Gündoğan'ın bu kanunun geçici olduğu niteliğine biz de iştirak ediyoruz. Kuruluş kanunları Senatoda enine boyuna müzakere edilip, kabul edildiği zaman, bu artırmalara kendiliğinden lüzum kalmıyacaktır.

Mâruzatım bu kadardır, arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Öztürkçine buyurunuz.

Efendim, «söz gümüşse, sükül altındır.» bu ata sözünün en çok geçerli olduğu yer de Riyaset makamıdır. Bunca Riyasete satışmış olmasına rağmen, Sayın Fikret Gündoğan arkadaşımıza bir savunmada bulunmıyacağım. Esasen, savunmaya Riyasetin ihtiyacı da yoktur.

Buyurunuz efendim.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; birinci maddede üzerindeki müzakereler sırasında bunların hesabının, kitabının ne olduğu ve borç durumları nedir, bilânço vaziyetleri nelerdir, diye bir konuşma yapılmamış olsa idi söz alacak değildim.

468 sayılı bir Kanun vardır, 12 . 5 . 1964 tarihinde kabul edilmiştir. Bu Kanun Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Türkiye Büyük Millet Meclisinde denetlenmesinin düzenlenmesi hakkında kanundur. Bu kanunun üçüncü maddesi gereğince, Yüksek Denetleme Kurulunun denetlemesinden geçen bunların hesapları, Türkiye Büyük Millet Meclisinin Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Karma Komisyonunda müzakere edildikten sonra, Yüce Meclislerde enine boyuna rahatlıkla tenkidleri ve konuşmaları yapılır ve bu hususta bir Komisyon da kurulmuş ve faaliyettedir. Fihî durum bu olduğuna göre, bir arkadaşımızın çıkıp, bunların hesabını kitabını sormasının yersiz olduğu kanaati bendenizde hâsıl olduğu için söz aldım. Kaldı ki, giderayak Hükümet böyle tasarıları getirmiş gibi bir lâfın, ben daha önceden söyleneceğini tahmin ettiğim için, hesabını yaptım ve dedim ki, bu tasarı 11 ay, 17 gün önce Yüce Meclise sunulmuştur. Bu duruma göre giderayak sunulmuş bir tasarı, giderayak hazırlanmış bir yemlik yeni değildir. Bizim durumumuz Adalet Partisi İktidarı olarak hizmet yönüdür. Hizmetin noresinde cisa da bu devam ede-

cektir. Evet, tasarı 11 ay, 17 gün önce Yüce Meclise arz edilmiştir.

Hükümete gelince, Anayasaya göre fiilen Hükümet mevcuttur. Sayın arkadaşımın boş zamanlarında lütfen Anayasayı okuması yerinde olacaktır, kanaatindeyim.

Maddenin aynen kabulünü arz ederim.

BAŞKAN — Başka söz isteyen sayın üye var mı efendim?... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edner... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Bu sermaye artırımları aşağıda gösterilen kaynaklardan sağlanır:

a) Genel bütçeden sermayeye mahsuben yapılacak ödemeler,

b) Yıllık kârlardan teşekküllerin kuruluş kanunları ve diğer kanunlar uyarınca ayrımlar yapıldıktan sonra kalacak artıklar,

c) Teşekküllerin Hazineye olan borçlarından sermayeye mahsubedilecek miktarlar,

d) Çeşitli kanun, karar ve mevzuat gereğince devredilmiş ve devredilecek menkul ve gayrimenkul malların bedelleri.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Teşekküllerin kârları ve Hazineye olan borçları yılı bütçesine gelir, ödenek ve gider kaydı suretiyle sermayeye mahsubedilir. Bu işlemler için bilânço, kâr ve zarar hesaplarının yönetim kurullarınca onaylanmış olması yeterlidir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — 22 . 7 . 1953 tarih ve 6186 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Kanununa aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir :

Ek madde 1. — TCDD işletmesi Genel Müdürlüğüne, 1969 yılı sonu itibariyle Hazinece yapılan ve 1970 yılında yapılacak ikrazlar toplamı (faizleri dâhil) teşekkülün ödenmemiş sermayesine mahsubedilir.

Ek madde 2. — TCDD'nin Devlet Yatırım Bankasına olan borçlarının anapara ve faiz ola-

rak yıllık itfa taksitleri sermayesine mahsuben, Genel Bütçeye konulacak ödeneklerden karşılanır.

Ek madde 3. — TCDD nin 1970 yılı sonu itibariyle teşekkül edecek birikmiş zararlarının toplamı, ödenmiş sermayeye mahsubedilir.

Ek madde 4. — TCDD nin yıllık yol yenileme, bakım ve tamir masrafları, aidolduğu yıl içinde Hazinece aşağıdaki fıkralarda yazılı esaslar dairesinde karşılanır.

a) TCDD nin 440 sayılı Kanununun 13 ncü maddesi gereğince hazırlanacak yıllık işletme ve finansman bütçelerinde yıllık yol yenileme, bakım ve tamir masrafları için öngörülen miktarlar o yılın Ulaştırma Bakanlığı Bütçesine konulacak ödeneklerden karşılanır. Yıllık ödenek TCDD, na avans olarak ödenir.

b) - Yıl sonunda fiili toplam sarfiyat ile Hazinece alelhesap TCDD na ödenen mebalığın tutarı, mütaakıp yılın ilk üç ayı içinde kapatılır.

c) Yol bakım ve tamir masrafları için Hazinece yapılan ödemeler, Devlet Demiryolları işletme masraflarına katkı payı olarak, TCDD işletme gelirine alınır.

d) Yol yenilemelerinde, yenileme değeri ile defter kıymeti arasındaki fark ödenmemiş

sermayeden mahsubedilmek suretiyle ödenmiş sermayeye ilâve edilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Söz isteyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye?... Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oylarınıza sunuyacaktır.

Ancak, gündemde başkaca görüşülmesi mümkün bir madde de bulunmadığından, birleşimi 23 Mart Salı günü saat 15,00 te toplanılmak üzere, açık oylamayı da zamana tâlik etmek suretiyle, birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,10

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI:

1. — Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Hilmi Soydan'ın, Göksun ilçesi orman havalisinde yaşayan köylülerin ormandan elde ettikleri odunların satışına dair yazılı soru önergesi ve Orman Bakanı Hüseyin Özalp'ın cevabı. (7/731)

31 . 1 . 1971

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Orman Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ve rica ederim.

Maraş Senatörü
Hilmi Soydan

1. Maraş ilinin Göksun ilçesinde orman içinde yaşayan köylülere ormandan elde ettikleri odunun işçiye istediği yerde Orman Kanununda % 100 satma yetkisi varken, işbu odunun tüccar eliyle satılmasının sebebi nedir?

2. Orman Kanununa göre işçinin istihsal edip depoya çektiği tomruğun % 25 işçiye pazar ihtiyacı olarak tebtiktteki usul ve statü nedir.

T. C.
Orman Bakanlığı
Özel : 250

9 . 3 . 1971

Konu : Cumhuriyet Senatosu
Maraş Üyesi Hilmi Soydan'ın,
yazılı soru önergesi Hk:

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 31 . 1 . 1971 tarih Kanunlar Müd.
1103 - 9467/731 sayılı yazı C.

Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Sayın
Hilmi Soydan'ın orman köylüsü tarafından üretilen odunların satılmasına dair yazılı soru önergesiyle alakalı cevabi muhtıra ilişikte sunulmuştur.

Bölgelerimize saygı ile arz ederim.

Hüseyin Özalp
Orman Bakanı

Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Sayın Hilmi
Soydan'ın Orman Köylüsü tarafından üretilen odunların satılmasına dair yazılı soru önergesi ile alakalı cevabi muhtıra

1. 6331 sayılı Orman Kanununun 34 ncü maddesi, «Hudutları içinde Devlet ormanı bulunan köy ve kasaba halkının kesip satış istif yerine taşıdığı kerestelik tomrukların idarece tâyin olunacak müddet içinde istedikleri takdirde 10 M³. ü geçmemek üzere % 25 ine kadarının istihkak sahiplerinin pazar ihtiyaçlarına tahsis olunacağını, yakacak odunda miktar mevzuabahsolmaksızın nisbetin yüzde yüze çıkarılabileceğini» âmir bulunmaktadır.

Bu maddenin tatbikatında; fakir olan orman köylüsünün geçimine yardımcı olmak gayesiyle tedvin edilen hükümden köylülerin âzami şekilde faydalanması üzerinde durulmaktadır.

Ancak, bir çoğu da fakir halkı teşkil eden müstehlikin, bilhassa kışları çok şiddetli geçen Doğu bölgelerimizde zaruri ihtiyaç maddelerinden olan yakacak odunun bölgede bir mahrukat buhranına ve fiyat spekülasyonuna

meydan verilmeden temin imkânlarını yaratabilmek ve pazar satışı odununun satışı konusunda rağbet gösterilmeyen küçük kasabalarla resmî dairelerin ve askerî birliklerin yakacak ihtiyaçlarının doğrudan işletmelerden karşılanabilmesi için üretilen odunun muayyen bir miktarı ayrıldıktan sonra bakıyesi, pazar satışları ihtiyacı için istihsal ve nakliyat işinde çalışan köylülerimize tahsis edilmektedir.

Göksun işletmesini 1970 yılında istihsal ettiği 71 678 stern odunun 44 316 steri 1/10 tarife ile köylü zati ihtiyacına, 17 742 steri de pazar satışı olarak hak sahibi işçilere verilmekte, geri kalan 9 616 steri serbest piyasa ihtiyacı olarak Maraş Malatya ve Gaziantep illerinin halk, resmî daire ve askerî birliklerine tahsisen verilmiştir.

Köylüye verilen pazar satışı odun nisbeti bidayette % 50 olarak tesbit edilmiş bilâhara bu nisbet % 64, e kadar çıkarılmıştır. Üretilen odundan köylü pazar satışlarına tahsis edilecek nisbet mahallî şart ve icaplara göre Başmüdürlüklerce tâyin ve tesbit edilebilen nisbet % 25 - % 100 arasında değişmektedir.

2. Orman Kanununun 34 ncü maddesinin uygulama şekli hakkındaki 180 ve 180/1 sayılı tebliğlere göre pazar satışı hakkını kazanmak için vâhidi fiyatla yaptırılan kesim ve taşıma işlerinin her ikisinde de bilfiil çalışmış olması, kesilen emvalin taşıma işinde kendisine ait ferdan veya kooperatif olarak ortak bulunduğu veya hak sahibi köylülerin tüzel kişiliğine ait nakil vasıtasıyla yapmış olması, kesim ve taşıma işlerinin bu işlere ait şartname esasları dairesinde tamamlanması, idarece yapılan ilânlarda belirtilen süreler içinde hak sahipleri tarafından haklarının talebedilmesi ve bedellerinin yatırılarak teslim alınması esasına göre yürütülmekte olduğundan bu şartlar yerine getirilmediğinden 1970 yılında istihsal işinde çalışan köylülere pazar satışı hakkı olarak kerestelik tomruk verilmemiştir.

5 . 1 . 1961 tarihli ve 231 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifine verilen oyların sonucu

(Tasarının kanunlaşması kabul olundu.)

Üye sayısı : 183

Oy verenler : 128

Kabul edenler : 124

Reddedenler : 4

Çekinseler : 0

Oya katılmayanlar : 53

Açık üyelikler : 2

[Kabul edenler]

TABİİ ÜYELER	BİNGÖL	GİRESUN	Hüseyin Kalpaklıoğlu
Suphi Gürsoytrak	A. Hikmet Yurtsever	Sabahattin Orhon	Sami Turan
Sami Küçük	BITLİS	GÜMÜŞANE	KIRKLARELİ
Selâhattin Özgür	Orhan Kürümoğlu	Abbas Cilâra	Ali Alkan
ADANA	BOLU	HATAY	KOCAELİ
Mukadder Öztekin	Alâettin Yilmaztürk	Enver Bahadırılı	Lûtfi Tokoğlu
AFYON KARAHİSAR	BURDUR	Mustafa Deliveli	KONYA
M. Kâzım Karaağaçlıoğlu	Ö. Faruk Kınaytürk	ISPARTA	Osman Nuri Canpolat
Ahmet Karayığit	BURSA	Mustafa Gülcügil	Sedat Çumralı
Kemal Şenocak	Şeref Kayalar	İÇEL	Fevzi Halıcı
AĞRI	Cahit Ortaç	Lûtfi Bilgen	Fakih Özlen
Salih Türkmen	ÇANAKKALE	Talip Özdolay	Mehmet Varışlı
AMASYA	Nahit Altan	İSTANBUL	KÜTAHYA
Macit Zeren	Ziya Termen	Erdoğan Adalı	A. Orhan Akça
ANKARA	ÇANKIRI	Mebrure Aksoley	İ. Etem Erding
Turhan Kapanlı	Gürhan Titrek	Şevket Akyürek	MALATYA
Yiğit Köker	ÇORUM	Halûk Berkol	Hamdi Özer
Mansur Ulusoy	M. Şevket Özçetin	O. Zeki Gümüšoğlu	MANİSA
Mahmut Vural	Safa Yalçuk	Rifat Öztürkçine	Oral Karaosmanoğlu
İsmail Yetiş	DENİZLİ	Cemal Yıldırım	A. Orhan Süersan
ANTALYA	Ali Kemal Turgut	İZMİR	Ruhi Tunakan
Mehmet Pırılı	DİYARBAKIR	Beliğ Beler	MARAS
Âkif Tekin	Azmi Erdoğan	Mustafa Bozoklar	Adnan Karaküçük
ARTVİN	ELÂZİĞ	Mümin Kırılı	MARDİN
Fehmi Alpaslan	Celâl Ertuğ	Orhan Kor	Abdurrahman Bayar
AYDIN	ERZİNCAN	Necip Mirkelâmoğlu	Abdülkerim Saraçoğlu
İskender Cenâp Ege	Fehmi Baysoy	KARS	MUĞLA
BALIKESİR	ERZURUM	Y. Ziya Ayrım	İlyas Karaöz
Nuri Demirel	Osman Alihocagil	Mehmet Hazer	Haldun Mentешеoğlu
Mehmet Güler	Sakıp Hatunoğlu	KASTAMONU	MUŞ
Cemalettin İnkaya	Edip Somunoğlu	Mehmet Çamlıca	İsa Hisan Bingöl
Nejat Sarlıcalı	ESKİŞEHİR	Ahmet Nusret Tuna	NEVŞEHİR
BİLECİK	Ömer Ucuzal	KAYSERİ	İ. Şevki Atasağın
Mehmet Orhon Tuğrul	GAZİANTEP	Hüsnü Dikeçligil	NİĞDE
	İbrahim Tefvik Kutlar		Kudret Bayhan
			Hüseyin Avni Göktürk

ORDU
Selâhattin Acar
Bekir Sıtkı Baykal
Şevket Köksal
RİZE
O. Mecdi Agun
SAKARYA
Osman Salihoglu
Mustafa Tıgılı
SAMSUN
H. Enver Işıklar
Rıza Işıtan

Refet Rendeci
Fethi Tevetoğlu
SİİRT
Abdurrahman Kavak
SINOP
Nazım İnebeyli
SİVAS
Âdil Altay
Nurettin Ertürk
TEKİRDAĞ
Hayri Mumcuoğlu
TOKAT
Ali Altuntaş

Zihni Betil
TRABZON
Ali Şakir Ağanoğlu
Ö. Lûtfi Hocaoglu
Reşat Zaloglu
URFA
İ. Etem Karakapıcı
UŞAK
Mehmet Faik Atayurt
YOZGAT
Sadık Artukmaç
İsmail Yeşilyurt

ZONGULDAK
Tarık Remzi Baltan
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Lûtfi Akadlı
Hayri Dener
Feridun Cemal Erkin
Kasım Gülek
Vahap Güvenç
Mehmet İzmen
Fahri Korutürk
Zerin Tüzün

[Reddedenler]

TABİİ ÜYE
Mehmet Özgünes

ELÂZİĞ
Salim Hazerdağlı

GAZİANTEP
Salih Tanyeri

İSTANBUL
Ekrem Özden

[Oya katılmıyanlar]

TABİİ ÜYELER
Ekrem Acuner
Refet Aksoyoğlu
Mucip Ataklı
Emanullah Çelebi
Vehbi Ersü
Kadri Kavlan
Suphi Karaman
Kâmil Karavelioğlu
Sezai O'Kan
Fahri Özdilek
M. Şükran Özkaya
Haydar Tunçkanat
Ahmet Yıldız
Muzaffer Yurdakuler
(İ. Â.)

ADİYAMAN
Mehmet Sırrı Turanlı
ANKARA
Hıfzı Oğuz Bekata
(İ)
Turgut Cebe
AYDIN
Ali Celâlettin Çoşkun
Halil Goral
BOLU
Turgut Yaşar Gülez
(B.)
BURSA
İ. Sabri Çağlayangil
(B.)
Saffet Ural
DENİZLİ
Hüseyin Atmaca
DIYARBAKIR
Selâhattin Cizrelioğlu
EDİRNE
Mehmet Nafiz Ergeneli

GİRESUN
İhsan Topaloğlu
HAKKÂRİ
Necip Seyhan
İSTANBUL
Tekin Arıburun
(Başkan)
İZMİR
Nazif Çağatay
KARS
Sırrı Atalay
KIRŞEHİR
Halil Özmen
KOCAELİ
Hikmet İşmen
MALATYA
Nurettin Akyurt
MANİSA
Doğan Barutçuoğlu
MARAŞ
Hilmi Soydan

SİVAS
Hüseyin Öztürk
TEKİRDAĞ
Cemal Tarlan
TUNCELİ
Arslan Bora
URFA
Hasan Oral
VAN
Ferid Melen
ZONGULDAK
Mehmet Ali Pestileci
Ahmet Demir Yüce
**CUMHURBAŞKANIN-
CA SEÇİLEN ÜYELER**
Hidayet Aydıner
Osman Köksal
Cemal Madanoğlu
Tayfur Sökmen
Ragıp Üner
Âdil Ünlü
Suad Hayri Ürgüplü

[Açık üyelikler]

Eskişehir 1
Sivas 1
—
Yekûn 2

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

53 ncü Birleşim

18 . 3 . 1971 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Komisyonlarda açık bulunan üyelikle-re seçim.

2. — Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi.

3. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay ve arkadaşlarının, Doğu - Anadolunun kalkınması konusunda bir genel görüşme açılma-sına dair önergesi (8/19)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞ-TIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

× 1. — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 231 sayılı Ka-nuna 1 madde eklenmesine dair kanun tekli-finin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plân Komis-yonu raporu (Millet Meclisi 2/421; Cumhuriyet Senatosu 2/309) (S. Sayısı : 1529) (Dağıtma tarihi : 8 . 3 . 1971)

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dı'nın, içtüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında içtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Ko-misyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441) (Da-ğıtma tarihi : 6 . 1 . 1970)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araş-tırması istiyen önergesi (10/34)

3. — Cumhuriyet Senatosu Tabii üyeleri Kâ-mil Karavelioğlu ve Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/868) (S. Sayısı ; 1443) (Dağıtma tarihi : 2 . 6 . 1970)

4. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Tur-gut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi mu-vacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Mec-lisi Reisliği sıfatı ile Senatörlük sıfatının bağ-daşıp bağdaşmayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Baş-kanlık Divanınının 1 Haziran 1970 tarih ve 28 sa-yılı Kararı.

5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/893) (S. Sayısı : 1465) (Dağıtma tarihi : 23 . 7 . 1970)

6. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şev-ket Köksal'ın, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esen-ler mntakalarında vukubulan Kolera hastalı-ğına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)

7. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mntakalarında vukubulan kolera has-talığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)

8. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lût-fi Bilgen'in, İçel iline bağlı Gülnar ilçe bele-diyesinin gecekondü önleme bölgesi inşaatına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/37)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Meh-met Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere da-ir Senatosu araştırması istiyen önergesi (10/38)

10. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve arkadaşlarınının TRT nin sta-tüsü ve kuruluşuna dair Senato araştırması ist-iyen önergesi (10/39)

11. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40)

12. — Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28) (Dağıtma tarihi ; 14.12.1970)

13. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmacan'nun, Amerikalı yazar John Hughes'in basında çıkan afyon kaçakçılığı ile ilgili bir demecine dair Senato araştırması istiyen önergesi. (10/41)

14. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/42)

15. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plâna gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması istiyen önergesi. (10/43)

16. — İller Bankası ve banka tarafından tesis edilen Simel Şirketinin sorumlu kişileri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/31) (Dağıtma tarihi : 23 . 1 . 1971)

17. — Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 1969 yılı Kesinhesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/39) (S. Sayısı : 1527) (Dağıtma tarihi : 5 . 3 . 1971)

18. — 670 sayılı Kanunla değişik 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince reddolunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (Millet Meclisi 2/190; Cumhuriyet Senatosu 2/304) (S. Sayısı : 1530) (Dağıtma tarihi : 13 . 3 . 1971) (Ret)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

× 1. — Bâzi İktisadi Devlet Teşekkülleri'nin sermayelerinin artırılması hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Mali ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/275; Cumhuriyet Senatosu 1/1173) (S. Sayısı : 1522) (Dağıtma tarihi : 22 . 2 . 1971)

Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonlarından 5 er üye alınmak suretiyle kurulan Geçici Komisyon raporu (Millet Meclisi 1/275; Cumhuriyet Senatosu 1/1173)

(Not : Millet Meclisi S .Sayısı : 221)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 1423*

1 . 2 . 1971

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 3 . 2 . 1971 tarihli 46 ncı Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkında kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Millet Meclisi Başkanı
Sabit Osman Arıcı

NOT : Bu tasarı 1 . 4 . 1970 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 18, 22 . 1; 1, 3 . 2 . 1971 tarihli 37, 40, 45 ve 46 ncı birleşimlerinde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 221)

Geçici Komisyon raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Geçici Komisyonu
Esas No. : 2
Karar No. : 1/1173*

17 . 2 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 3 . 2 . 1971 tarihli 46 ncı Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek açık oy ile kabul edilen, bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermayelerinin artırılması hakkında kanun tasarısı, Komisyonumuzun 17 Şubat 1971 tarihli Birleşiminde, ilgili Hükümet temsilcileri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

I - Tasarı, Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı, Etibank, Toprak Mahsulleri Ofisi, Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi, Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi, Türkiye Demir ve Çelik İşletmesi, Türkiye Selü-

loz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi, Türkiye Ziraî Donatım Kurumu ve Türkiye Süt Endüstrisi Kurumunun, kuruluş kanunlarında belirtilen sermayelerinin çeşitli oranlarda artırılmasını öngörmektedir.

Tasarımın gerekçesinde, 440 sayılı Kanun uyarınca düzenlenen 1970 genel yatırım ve finansman toplantılarında, bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin, sermaye yetersizliği sebebiyle, plânlı devrenin gereği olarak ortaya çıkan, yatırımlarının finansmanı için bütçe ödeneklerine başvurma zorunluğunda kaldıkları, kuruluş kanunları uyarınca genel bütçeye dâhil dairelerden devraldıkları menkul ve gayrimenkullerin muhasebeleştirilmesinde itibari sermayelerinin tamamen ödenmiş olması sebebiyle sermaye hesabına intikal ettiremedikleri, birikmiş kârlarından Hazine hissesine tekabül eden miktarlar ile Hazineye olan borçlarını bir finansman kaynağı olarak kullandıklarının anlaşıldığı ifade edilmekte; öngörülen sermaye artırımlarının sadece sözü edilen problemler muvacehesinde gerekli olmakla kalmayıp, teşekküllerin halen düşük olan öz kaynak - yabancı kaynak oranlarını da yükselteceği ve ayrıca, yıllık genel yatırım ve finansman programı gereğince 1970 bütçesinde bâzı kurumların sermaye ihtiyaçları için öngörülen ödeneklerin teşebbüslere ödenebilmesini temin edeceği belirtilmektedir.

Yeni kuruluş kanunlarının yürürlüğe girmesinin gecikmesinden doğacak sakıncaları gidermek amacıyla hazırlanan tasarı, sermaye ihtiyaçları çok âcil bir durum gösteren kurumlarla ilgili olduğundan, Komisyonumuzca da uygun mütalâa edilmiş ve benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1 nci, 2 nci, 3 ncü, 4 ncü, 5 nci ve 6 ncı maddeleri Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

III - Tasarımın, önemine ve mahiyetine binaen, Genel Kurulda öncelik ve ivedilikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulması kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.

Başkan Ankara Y. Köker	Sözeü Manisa O. Karasmanoğlu	Kâtip Erzincan F. Baysoy	Trabzon A. Ş. Ağanoğlu
C. Bşk. Seç. Üye R. Üner	Tabii Üye S. Özgür	Muş İ. Bingöl	Gaziantep İ. Tevfik Kutlar
	Toplantıda bulunamadı		
	Giresun S. Orhon	Balıkesir Söz hakkım mahfuzdur. N. Sarıcahı	

MİLLET MECLİSİNİN KABUL
ETTİĞİ METİN

Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermaye-
lerinin artırılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Aşağıda adları yazılı iktisadi Devlet Teşekküllerinin Kuruluş kanunlarında belirtilen sermayeleri, karşılarında gösterilen miktarlara çıkarılmıştır.

Tesekkülün adı	Sermaye miktarı T.L.
1. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı	1 500 000 000
2. Etibank	2 000 000 000
3. Toprak Mahsulleri Ofisi	1 400 000 000
4. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu	1 000 000 000
5. Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi	8 000 000 000
6. Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi	1 000 000 000
7. Türkiye Demir ve Çelik İşletmesi	1 000 000 000
8. Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesi	1 000 000 000
9. Türkiye Zirai Donatım Kurumu	500 000 000
10. Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu	250 000 000

MADDE 2. — Bu sermaye artırımları aşağıda gösterilen kaynaklardan sağlanır :

a) Genel bütçeden sermayeye mahsuben yapılacak ödemeler,

b) Yıllık kârlardan teşekküllerin kuruluş kanunları ve diğer kanunlar uyarınca ayırmalar yapıldıktan sonra kalacak artıklar,

c) Teşekküllerin Hazineye olan borçlarından sermayeye mahsubedilecek miktarlar,

d) Çeşitli kanun, karar ve mevzuat gereğince devredilmiş ve devredilecek menkul ve gayrimenkul malların bedelleri.

MADDE 3. — Teşekküllerin kârları ve Hazineye olan borçları yılı bütçesine gelir, ödenek ve gider kaydı suretiyle sermayeye mahsubedilir. Bu işlemler için bilânço, kâr ve zarar hesaplarının yönetim kurullarınca onaylanmış olması yeterlidir.

GEÇİCİ KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ
METİN

Bâzı İktisadi Devlet Teşekküllerinin sermaye-
lerinin artırılması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

MADDE 4. — 22 . 7 . 1953 tarih ve 6186 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Kuruluş Kanununa aşağıdaki ek maddeler eklenmiştir :

EK MADDE 1. — TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğüne, 1969 yılı sonu itibarıyla Hazinece yapılan ve 1970 yılında yapılacak ikrazlar toplamı (faizleri dâhil) teşekkülün ödenmemiş sermayesine mahsubedilir.

EK MADDE 2. — TCDD nin Devlet Yatırım Bankasına olan borçlarının anapara ve faiz olarak yıllık itfa taksitleri sermayesine mahsuben, Genel Bütçeye konulacak ödeneklerden karşılanır.

EK MADDE 3. — TCDD nin 1970 yılı sonu itibarıyla teşekkül edecek birikmiş zararlarının toplamı, ödenmiş sermayeye mahsubedilir.

EK MADDE 4. — TCDD nin yıllık yol yenileme, bakım ve tamir masrafları, aidolduğu yıl içinde Hazinece aşağıdaki fıkralarda yazılı esaslar dairesinde karşılanır.

a) TCDD nin 440 sayılı Kanununun 13 nci maddesi gereğince hazırlanacak yıllık işletme ve finansman bütçelerinde yıllık yol yenileme, bakım ve tamir masrafları için öngörülen miktarlar o yılın Ulaştırma Bakanlığı Bütçesine konulacak ödeneklerden karşılanır. Yıllık ödenek TCDD. na avans olarak ödenir.

b) Yıl sonunda fiili toplam sarfiyat ile Hazinece alelhesap TCDD na ödenen mebalığın tutarı, mütaakıp yılın ilk üç ayı içinde kapatılır.

c) Yol bakım ve tamir masrafları için Hazinece yapılan ödemeler, Devlet Demiryolları işletme masraflarına katkı payı olarak, TCDD işletme gelirin alınır.

d) Yol yenilemelerinde, yenileme değeri ile defter kıymeti arasındaki fark ödenmemiş sermayeden mahsubedilmek suretiyle ödenmiş sermayeye ilâve edilir.

MADDE 5. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

(Geçici Komisyonun kabul ettiği metin)

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.